

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:

студентка 4 курсу групи 411
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Снісаренко Марія Ігорівна _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Попова Любов Василівна _____

*До захисту допущенона засіданні кафедри
протокол № _____ від _____ травня 2024 р.*

Завідувач кафедри фінансів і кредиту

_____ *проф. Нікіфоров П.О.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ.....	6
1.1. Економічна суть, види та форми перестрахування.....	6
1.2. Необхідність розвитку та роль ринку перестрахування як фактору забезпечення фінансової стійкості страхових операцій.....	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	21
2.1. Аналіз операцій з перестрахування на ринку страхування за 2021-2023 роки.....	21
2.2. Дослідження діяльності страхової компанії «Українська страхова група» на ринку перестрахування.....	32
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	42
3.1. Світовий досвід становлення та розвитку ринку перестрахування.....	42
3.2. Проблеми розвитку ринку перестрахування та шляхи їх вирішення.....	48
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

ВСТУП

У будь-якій розвиненій ринковій державі ядром системи страхування є страховий ринок. Він являє собою найважливішу компоненту економічної інфраструктури такої держави. Дослідники часто називають страховий ринок стратегічним сектором економіки держави, що забезпечує відшкодування збитків учасникам ринку і одночасно в разі потреби є надійним інвестором держави.

Адже відомо, що багато великих страхових компаній у сучасному світі є власниками досить значних обсягів фінансових ресурсів. В Україні відродження національного страхового ринку стало одним із важливих завдань при переході до ринкових відносин. Уже понад три десятиліття страховий ринок функціонує і розвивається у нашій країні в умовах ринкової соціально-орієнтованої економіки, що формується.

Перестраховання - необхідний атрибут і умова для забезпечення фінансової стійкості страхових угод, а також нормального функціонування будь-якої страхової компанії. Ринок перестраховання - це форма взаємодії учасників страхового ринку: страховиків і перестраховиків для подальшого перерозподілу ризиків. Соціально-економічна сутність перестраховання зумовлена наявністю ризиків, оскільки перестраховальні операції є вторинними, похідними від страхових операцій.

Оцінка рівня розвитку страхування в Україні та інших країнах свідчить поки що про істотне відставання нашого ринку страхових послуг від рівня страхових ринків розвинених ринкових країн. Так, якщо в США розмір страхової премії в розрахунку на одного жителя становить 8,9 тис. дол., у Великобританії – 5,4 тис. дол., у Японії – 2,7 тис. дол., то в Україні лише 25 дол. [45].

Одним із ключових аспектів, що визначають зниження фінансової стійкості страховиків, і, як наслідок, відкликання ліцензії, є недостатне

використання системи розподілу ризиків шляхом перестраховування.

Страхова компанія приймає ризики, відповідальність за якими може значно перевищувати власні кошти страховика. В цілях управління технічним ризиком страховика, передбачено чинники, покликані забезпечувати фінансову стійкість страхової компанії. Одним із таких факторів є обмеження одиничного ризику (система перестраховування). Розвиток системи перестраховування є нагальною потребою нормального функціонування будь-якого страхового ринку в цілому і страхового ринку за кризових обмежень зокрема.

Питання розвитку ринку перестраховування, теоретичних та методологічних засад були і є об'єктом дослідження ряду вітчизняних вчених: Н. В. Ткаченко, В. Д. Базилевича, Н. М. Внукової, О. О. Гаманкової, О. М. Залєтова, О. В. Кнейслер, О. В. Козьменко, С. С. Осадець та ін. враховуючи сучасні особливості розвитку фінансового ринку в цілому, ринку страхування в умовах війни в Україні залишаються недостатньо дослідженими питання підвищення ефективності функціонування ринку перестраховування та визначення перспектив подальшого розвитку.

Метою бакалаврської роботи є дослідження теоретичних засад розвитку ринку перестраховування, оцінка основних показників в сучасних умовах та окреслення подальших шляхів функціонування як важливого інструменту захисту від ризиків. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання:

- дослідити суть перестраховування, види форми та необхідність і роль ринку перестраховування в сучасних умовах;
- дати оцінку сучасному стану розвитку ринку перестраховування в Україні та виявити основні тенденції за останні три періоди;
- проаналізувати діяльність страхової компанії «УСГ» на вітчизняному ринку перестраховування;
- дослідити особливості розвитку світового ринку перестраховування;
- обґрунтувати проблеми та шляхи розвитку вітчизняного ринку перестраховування з метою підвищення ефективності його функціонування.

Об'єктом дослідження є ринок перестраховування в Україні.

Фінансові відносини між суб'єктами ринку перестраховування у процесі купівлі-продажу послуг з перестрахового захисту є предметом дослідження.

З метою проведення детального аналізу, оцінки розвитку ринку нами використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання: системного аналізу та узагальнення, логіко-діалектичний метод, методи аналізу, синтезу та статистичних порівнянь .

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи були фінансові звіти Національного банку України, нормативно-правові акти, наукові дослідження вітчизняних науковців та практиків, фінансова та аудиторська звітність страхової компанії «УСГ».

Робота складається з вступу, трьох розділів та висновків і пропозицій. У першому розділі досліджено теоретичну суть, види та форми перестраховування, роль та необхідність розвитку в сучасних умовах. У другому розділі проаналізовано динаміку стану та структури основних показників розвитку ринку перестраховування та досліджено діяльність СК «УСГ» в цілому та зокрема операції з перестраховування. У третьому розділі розкрито світовий досвід розвитку перестраховування, окреслено основні проблеми та перспективи розвитку вітчизняного ринку перестраховування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ

1.1. Економічна суть, види та форми перестрахування

Існування сучасної економіки неминуче пов'язане з виникненням різного роду ризиків, що нерідко призводить до наростання значних збитків і втрат. У разі настання різного роду небезпек (пожеж, повеней, вибухів, стихійних лих, крадіжок, пошкоджень тощо) суб'єкти страхування потребують забезпечення страхового захисту. Існує чимала кількість визначень цього виду економічних відносин. Відповідно до вітчизняного законодавства «Страхування - це правовідносини щодо захисту страхових інтересів фізичних та юридичних осіб (страховий захист) при страхуванні ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням, з володінням, користуванням і розпорядженням майном, з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі у разі настання страхових випадків, визначених договором страхування, за рахунок коштів фондів, що формуються шляхом сплати страхувальниками страхових премій (платежів, внесків), доходів від розміщення коштів таких фондів та інших доходів страховика, отриманих згідно із законодавством» [1]. Беручи на себе відповідальність за покриття страхових випадків, що настали, страховики відшкодовують виниклі втрати за рахунок утворених фондів страхових внесків і страхових резервів. Однак, нерідко, для відшкодування збитків і втрат страхувальників не вистачає коштів страхових фондів, утворених конкретним страховиком, переважно за наявності кількох страхових ризиків. В подібних ситуаціях страховики, покладаючи на себе відповідальність за покриття відсутніх ризиків, мають повне право передати їх у подальше вторинне страхування іншим страховикам, тобто в перестрахування [4].

Згідно Закону України Про страхування «Перестраховання (цесія, ретроцесія) - правовідносини з передачі перестраховальником (цедентом, ретроцедентом) та прийняття перестраховиком (цесіонером, ретроцесіонером) за плату ризику щодо виконання перестраховальником (цедентом, ретроцедентом) частини своїх обов'язків перед страхувальником та відшкодування витрат (здійснення виплат) на умовах, визначених договором перестраховання» [1].

Окрім законодавчого визначення суті перестраховання, існують і інші підходи (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «перестраховання»

Характеристика	Автор
«Перестраховання – це система економічних відносин між страхувальниками, яка дозволяє страховій фірмі, що уклала договір страхування, передати взяті на себе ризики іншим страховим компаніям – перестраховикам»	Дахно І. І.
«Перестраховання є страхуванням одним страховиком на визначених договором умовах ризику виконання всіх або частини своїх зобов'язань перед страхувальником у іншого страховика»	Гінзбург А. І.
«Перестраховання – це особливий вид договірних економічних відносин, у процесі яких страховик (надалі цедент), приймаючи на страхування ризику, визначену частку по них з урахуванням своїх фінансових можливостей з метою забезпечення фінансової стійкості і рентабельності страхових операцій передає на погоджених умовах іншим страховикам (перестраховикам)»	Дячкова Ю. М.
«Перестраховання – це галузь страхування, яка являє собою процес передачі визначеної на основі договору частки відповідальності за прийнятими на страхування ризиками одним страховиком (цедентом) з урахуванням власних фінансових можливостей іншому страховику (цесіонеру), та подальшої (в разі необхідності) передачі відповідальності виконання зобов'язань перестраховиком (ретроцедентом) іншому перестраховику (ретроцесіонеру) з метою забезпечення відповідного рівня фінансової стійкості, диверсифікації страхового портфеля та рентабельності діяльності учасників даного процесу»	Бойко А. О.

Перестраховання являє собою вторинну форму страхування і у зв'язку з посиленням процесу глобалізації економіки входить до системи міжнародних економічних відносин. Перестраховання являє собою процес перерозподілу можливого ризику між різними страховиками.

Перестраховання можна і потрібно розглядати як вертикальний спосіб розподілу ризику, коли цедент передає частину взятих на себе себе ризиків одному або більше перестраховикам за відповідну частку премії. Крім цього, виходячи з рис.1.1, у результаті зменшення "тертя" між елементами страхового механізму, перестраховання виконує роль "гасителя" високого рівня турбулентності трансакційних витрат страхових компаній в процесі роботи із застрахованими ризиками.

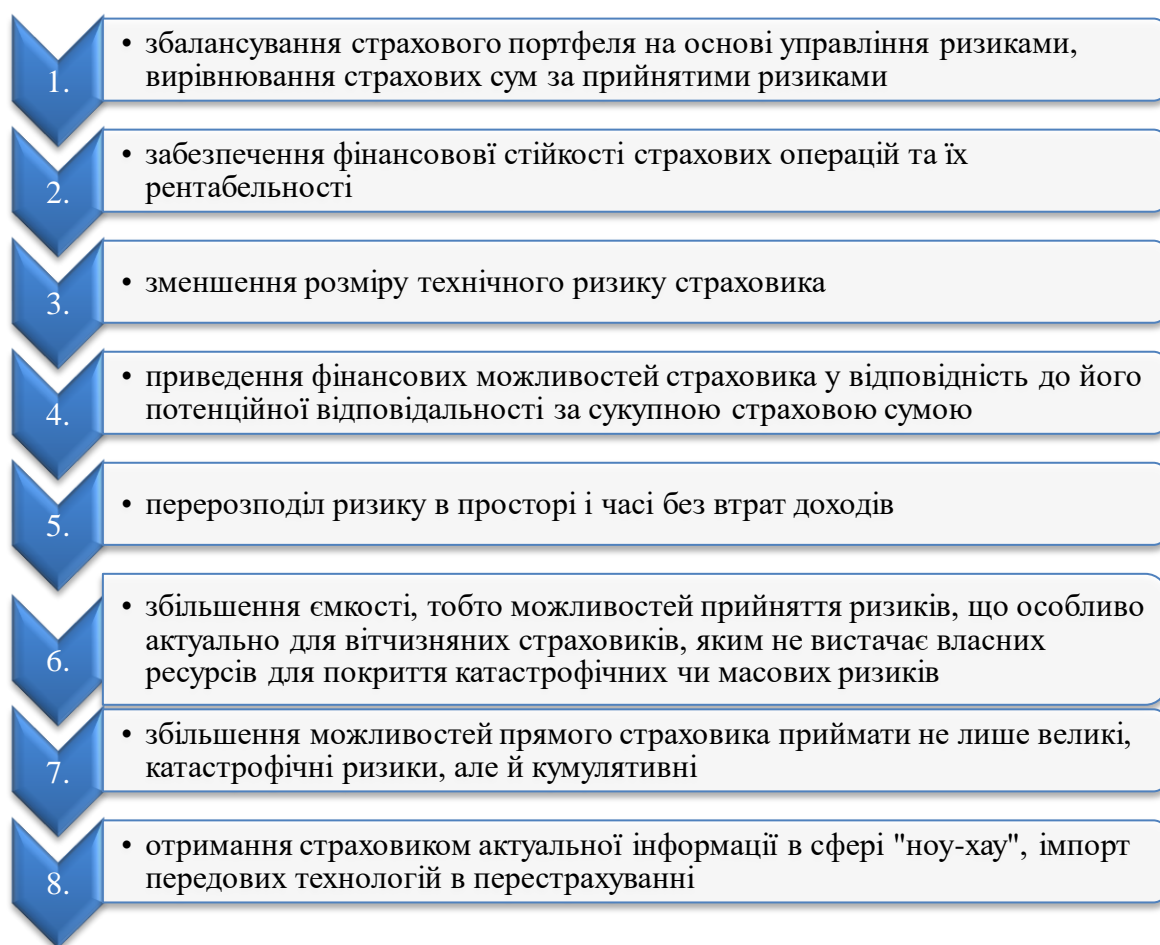

Рис.1.1. Трансакційна сутність перестраховання

Послідовність процесу перестраховання складається з таких етапів. Страховик приймає від клієнта ризик під свою відповідальність. Далі з урахуванням створення оптимального страхового портфеля страховик перерозподіляє ризик між іншими страховиками (перестраховиками), що дає змогу брати під свою відповідальність ризик, який був би важким тягарем для

одного страховика і ставив би під сумнів фінансову стійкість компанії. Потім у разі настання страхового випадку розрахунок зі страхувальником проводиться з боку першого страховика. Далі збитки і втрати у першого (прямого) страховика відшкодовуються вже вторинними страховиками (перестраховиками) на умовах складеного договору перестраховування [3, с.889].

Перестраховування несе в собі певні завдання, з чого складається сутність цього процесу економічних відносин.

Основні завдання перестраховування:

- створення страховиком оптимального і збалансованого страхового портфеля за рахунок перерозподілу ризику;
- вирівнювання і підтримання поточної діяльності страховика на необхідному рівні;
- експансія страхової діяльності страховика і прийняття під відповідальність більш небезпечних ризиків;
- гарантія фінансової стабільності страховика.

Ринок перестраховування, або перестраховальний ринок - це система відносин між споживачами послуг, їхніми постачальниками і державою. Джерелом відтворення цієї системи відносин і джерелом потенційного розвитку ринку є споживачі страхових і перестраховальних послуг – весь страховий і весь перестраховальний ринки існують винятково за їхні кошти. Виходячи з цього, правильне розуміння стану, в якому перебувають споживачі, розуміння того, як у цій системі відносин реалізуються їхні інтереси, має ключове значення для адекватної оцінки стану і перспектив розвитку вітчизняного страхування і перестраховування [5,с.145].

Інституційну структуру ринку перестраховування утворює сукупність різноманітних інститутів, що стабільно підтримують встановлені технології діяльності, формати та норми відносин на ринку перестраховування протягом тривалого часу. В основі такої структури ринку перестраховування лежить індивідуальна мотивація учасників цього ринку, а саме - їхнє прагнення отримати мінімально витратний доступ до необхідного їм ресурсу.

Еволюційний розвиток інституційної структури ринку перестраховання призводить саме до мінімізації транзакційних витрат учасників ринкових процесів.

Найбільш оптимальний шлях до формування інституційної структури цього ринку як сукупності інструментів досягнення ефективної мінімізації транзакційних витрат укладення, моніторингу та контролю договорів перестраховання лежить через якісний і кількісний аналіз транзакційних витрат, що виникають під час функціонування ринку перестраховання. Ґрунтуючись на апріорно заданих ринкових принципах здійснення взаємодій учасників ринку перестраховання можна досягти високого ступеня ефективності та якості функціонування еталонного набору інститутів ринку перестраховання. Така стійкість забезпечується на основі перестраховання, насамперед – за кумулятивними ризиками та катастрофічними.

Процес передачі ризику страховиком перестраховику, відповідно до термінології перестраховання, називається перестраховальною цесією. Первинний страховик або перестраховальник є цедентом. У свою чергу, перестраховик є цесіонарієм. Процес перестраховання може бути продовжений і далі. У цьому випадку, передача перестрахованого ризику називається ретроцесією. Цесіонарій виступає ретроцедентом, передаючи перестрахований ризик наступному учаснику цього процесу ретроцесіонарію [7,с.254].

Перестраховання поділяють на два види: активне і пасивне. Суть цих понять полягає в тому, що активне - це передача ризику, а пасивне - це приймання ризику. На практиці зазвичай активне і пасивне перестраховання притаманне одночасно одному суб'єкту страхової діяльності.

За формами перестраховання класифікується на факультативне (необов'язкове), облігаторне (обов'язкове), факультативно-облігаторне і облігаторно-факультативне.

Факультативна форма перестраховання полягає в тому, що обидва суб'єкта перестраховання (цедент і цесіонарій) мають повну свободу і право вибору в прийнятих діях, їм надано можливість у аналізі ризиків, можливість

повного розгляду конкретного ризику. Відмінною особливістю факультативної форми перестраховання є можливість у приватному і персональному аналізі ризику. Цій формі перестраховання характерна відсутність заздалегідь затверджених зобов'язань щодо приймання та передачі ризиків. Відповідно до цієї необов'язкової форми перестраховання перестраховувальник (цедент) має можливість передачі покладених на нього ризиків у перестраховання перестраховику (цесіонарію). У свою чергу, цедент перед цесіонарієм не має жодної відповідальності щодо передання в перестраховання будь-яких ризиків. Цедент має право передачі ризику в певній частці, в абсолютному обсязі або частково. При цьому цесіонарій має право не прийняти запропонований ризик, затвердити висунуту пропозицію або навіть вказати зустрічні умови, ціну і домовленості. Передаючи ризик, цедент оформляє спеціальний документ - сліп, який містить повну інформацію про кожну індивідуальну страхову подію.

Після прийняття рішення цесіонарієм укладається договір факультативного перестраховання. І тільки після акцепту цесіонарія ризик є перестрахованим. Подібний детальний аналіз прийнятого ризику, що приймається, раціональний і розумний, однак вимагає значних витрат для всіх суб'єктів процесу перестраховання. Також недоліком факультативної форми перестраховання є досить тривалий часовий період процесу розгляду ризиків. Відповідно, до моменту настання страхової події ризик має ймовірність бути неперестрахованим, і цедент зазнає фінансових збитків і втрат, не маючи можливості розрахунку за страховими випадками, що настали [7, с.315]. Облігаторна форма перестраховання має обов'язковий характер. На відміну від факультативної форми, цедент зобов'язується передавати певну частину ризиків, а цесіонарій зобов'язується на умовах складеного договору приймати ризики. Цедент проводить аналіз та оцінку страхової події самостійно, проте, з дотриманням вигоди та умов цесіонарія. При цій формі перестраховання укладений договір має юридичну силу, і в ньому вказується весь перелік ризиків, які цесіонарій повинен прийняти під свою відповідальність, а також розмір перестраховувальної премії, розмір комісійних, обсяг і межі

відповідальності тощо. Важливо гранично чітко опрацювати всі умови договору, оскільки в разі судового розгляду саме цей документ матиме першорядну роль. Найчастіше договір з облігаторного перестраховування укладається на один календарний рік. Облігаторна форма перестраховування потребує менших витрат і часу порівняно з факультативною формою, відповідно, представляється можливість значного розширення обсягу страхових операцій.

Змішаній формі перестраховування характерні ознаки перших двох вищезазначених форм. За факультативно-облігаторного перестраховування цедент має право вибору передавати чи залишати можливі ризики, і в якому обов'язі, у свою чергу, цесіонарій зобов'язаний відповідно до складеного договору ці ризики виконувати. За облігаторно-факультативної форми принцип дії протилежний. Зобов'язання характерне для цедента, а факультативність, навпаки, для цесіонарія.

Перестраховування містить у собі пропорційні та непропорційні методи ведення процесу. Відмінною особливістю пропорційного перестраховування є те, що суб'єктам перестраховування (цеденту і цесіонарію) притаманна часткова участь у розподілі страхової премії та страхового відшкодування, тобто чітко обумовлено співвідношення відповідальності двох сторін. У свою чергу, для непропорційного перестраховування характерний поділ відповідальності за збитками, понад призначений рівень, тобто цедент відшкодовує всі втрати до певного рівня, а збитки понад призначений рівень оплачує цесіонарій при встановленому ліміті[33,с.226]. Для пропорційного перестраховування характерні такі форми: квотний договір, договір ексцедента суми і квотно-ексцедентний договір.

При квотному перестраховуванні цедент передає ризик цесіонарію в певній частці (квоті), при цьому цесіонарій покладає на себе відповідальність за призначену частку в усіх ризиках цедента. Квота визначається у відсотковому відношенні від величини ризику і фіксується для усіх страхових випадків, незалежно від величини втрат і збитків. Часткове перестраховування є

найпростішою формою перестраховання. При ексцедентному перестрахованні цедент передає встановлену частину ризиків понад розрахованого на підставі статистики власного утримання цесіонарію. За укладеним договором цедент зобов'язується виконувати такі передачі, а цесіонарій зобов'язується приймати. Ексцедентне перестраховання застосовується в тих випадках, коли застраховані ризики істотно відрізняються за своїми сумами. Мета - врівноважити страховий портфель [11, с.118]. Змішане перестраховання являє собою поєднання квотного та ексцедентного перестраховання. Застосовується в тих випадках, коли портфель цедента різномірний - перестраховання здійснюється квотно, за винятком тих сум, які перевищують відповідальність за певними ризиками, відповідно, далі здійснюється ексцедентне перестраховання.

Перелічені вище методи пропорційного перестраховання знаходять найбільше застосування, також для цього методу перестраховання характерні такі форми: відкритий килим, поштовий килим, пріоритетні (першочергові) передачі.

Непропорційному виду перестраховання належить договір ексцедента збитку і ексцедента збитковості. Ексцедент збитку являє собою одну з форм непропорційного перестраховання. У цьому випадку, розрахунок із цедентом йде за тією частиною страхової виплати, яка перевершує певний розмір ліміту розрахованого власного утримання. Договір, складений за формою ексцедента збитку, дає змогу цесіонарію захистити страховий портфель за будь-яким видом страхування від випадкових і значних втрат. Ексцедент збитковості являє собою другу форму непропорційного перестраховання, згідно з якою цесіонарій покриває всі втрати, що перевищують обумовлену в договорі величину. Величина збитковості розраховується так, щоб цедент не міг отримати для себе будь-який прибуток, а лише був захищений від непередбачених втрат. Подібні договори застосовуються рідко і мають істотний ризик для цесіонарія.

У макроекономічному аспекті перестраховання, як на внутрішньому, так і на і на зарубіжному ринках, вирішує завдання забезпечення страховиків

коштами, необхідними для покриття прийнятих страхових зобов'язань, шляхом участі у страхових виплатах. Тому необхідність та роль ринку перестраховування є важливим аспектом забезпечення фінансової стійкості страхових операцій, що розглянемо детальніше.

1.2. Необхідність розвитку та роль ринку перестраховування як фактору забезпечення фінансової стійкості страхових операцій

Світове значення перестраховування зазнає прискореного зростання через динамічний вплив з боку нових чинників, що є наслідком глобалізації світової економіки, швидкого розширення кооперативних зв'язків, до яких активно залучаються густонаселені, слаборозвинуті й погано захищені від ризиків країни третього світу, зростання природних катаклізмів, катастроф техногенного характеру, що набули в останні десятиліття гігантських масштабів, зростання ризиків - фінансових, політичних і глобальних терористичних.

У сучасній ризиковій ситуації, для якої характерні зростання кількості та тяжкості ризиків, ускладнення ризикової ситуації неминуче зумовлює трансформацію механізмів управління ризиком. Оскільки страхові компанії одночасно є як об'єктом, так і суб'єктом управління ризиком, вони перебувають "на перетині" двох процесів: ускладнення ризикової ситуації, що підвищує потребу професійного страховика в додатковому перестраховальному захисті, і трансформації методів управління ризиком [10].

Ґрунтуючись на принципі стратегії поведінки страхових компаній у ризиковому середовищі (принцип відповідності ресурсів страховика його інтегрованому ризику, принцип адекватності тарифної та інвестиційної політики, а також програми перестраховування портфеля ризиків, його кількісним і якісним характеристикам, принцип першочергового реагування на системні ризики мікрорівня, принцип ізоляції ризиків, що мають синергетичний

характер), і з огляду на те, що перестраховання є методом мінімізації технічного ризику компанії перестрахованню, як і будь-якому іншому бізнес-процесу, притаманні свої власні ризики.

Виділяють такі ризики перестраховання:

1. Ризики партнерів (ризики пов'язані із фінансовим станом та станом ризик-менеджменту).
2. Ризики технологій перестраховання (зумовлені формою перестраховання).
3. Ризики конкретного договору (залежно від виду договору та співвідношення: ризик/премія) [13,с.120].

Свою інституційну роль перестраховання принципово виконує у двох моментах - це точне визначення обсягу відповідальності компанії та укладення договору перестраховання для тієї частини угоди, де перевищуються межі заздалегідь визначеного обсягу страхової відповідальності. Оскільки банкрутство страховика - явище небажане також і з соціальних позицій, можна визначити допустимі межі підприємницького ризику компанії і недосягнення норми середньої для даного ринку рентабельності капіталу. Банкрутство – це верхня межа підприємницького ризику страховика, при досягненні якої страховик перестає здійснювати свої функції. Ось для цього і потрібен додатковий перестраховальний захист.

Особливі методи і практика перестраховання дають змогу страховим компаніям надавати страховий захист і забезпечувати перестраховальне покриття об'єктів на великі суми і приймати на утримання невідомі ризики, не побоюючись при цьому банкрутства. Жодна страхова компанія не може створити ідеально збалансований портфель через дефіцит об'єктів страхування або через присутність особливо великих і небезпечних ризиків, які створюють у портфелі елементи дисбалансу [15].

Поглиблення спеціалізації у страховій справі призвело до формування особливої групи страхових компаній-перестраховиків, що спеціалізуються на операціях перестраховання. Перестраховання називають також "вторинним"

страхуванням або страхуванням страховиків. Перестраховування здійснюється не тільки на рівні національної економіки, воно є міжнародним видом страхової діяльності.

Характер страхової послуги, в основі якої лежить категорія страхового ризику, визначає ймовірнісний характер зобов'язань страховика, що вимагає специфічних фінансових гарантій їх виконання. Крім того, страхові організації, як правило, активно включені в інвестиційні процеси, беруть участь у різноманітних фінансово-кредитних операціях, тому вони мають бути фінансово стійкими щодо не тільки страхових, а й інших видів ризику (фінансового, валютного, банківського тощо). Зобов'язання страховика, пов'язані зі страховим ризиком, теоретично мають виконуватися за рахунок коштів страхових резервів, оскільки розрахунок страхових тарифів базується на принципі рівності (еквівалентності) зобов'язань страховика і страхувальника. Однак, враховуючи при розрахунку тарифу страхові фактори, страховик не може з точністю передбачити вплив ринкових факторів.

Унаслідок цього в реальній страховій діяльності виникають ситуації, коли навіть при бездоганного розрахунку тарифу страховику знадобляться додаткові кошти для виконання своїх операцій перед іншими клієнтами [25].

Наприклад, за рахунок страхових внесків не можуть бути покриті:

- несподіване для страховика значне підвищення збитковості страхової суми;
- зміна ринкової ситуації, яка веде до зниження вартості інвестицій і доходів за ними.

Практика показує, що будь-яке страхове товариство не може створити портфель повністю ізольованих один від одного об'єктів страхування, оскільки його умовами зазвичай покриваються різні страхові події, яким застраховані можуть піддаватися як одночасно, так і кожен окремо.

Фінансова стійкість страхової організації забезпечується:

- достатньою наявністю оплаченого статутного капіталу;
- величиною і структурою страхового портфеля;

- наявністю достатніх страхових резервів;
- ефективною системою перестраховування [30,с.112].

Показник «величина страхового портфеля» може виражати як кількість застрахованих об'єктів, так і загальну страхову суму (обсяг страхової відповідальності, прийнятої страховиком). Чим більше об'єктів страхування, які за вартісним вираженням порівняно тотожні, тим менша ймовірність дефіцитності коштів, стійкіший страховий портфель, а отже, надійніша страхова компанія. Однак у низці випадків страхові компанії не мають можливості створити добре збалансований страховий портфель через невелику кількість видів або об'єктів страхування або наявності в страховому портфелі небезпечних і великих ризиків. Катастрофічні страхові випадки можуть не тільки значно підірвати фінансову базу страховика, а й призвести його до повного банкрутства.

Перестраховуванням великих (катастрофічних) ризиків досягається шляхом захисту страхової організації від фінансового банкрутства. Перестраховування дає змогу захистити страховий портфель від впливу на нього серії великих страхових випадків або навіть одного катастрофічного випадку, при цьому оплата сум страхового відшкодування за такими випадками не лягає важким тягарем на одне страхове товариство, а здійснюється колективно всіма учасниками [40,с.86].

Перестраховування вирішальним чином впливає на забезпечення фінансової стійкості. По-перше, у кожному окремому виді страхування неминуче існує велика кількість дуже великих ризиків, які одна страхова компанія не може взяти цілком на себе - "великі ризики" в її портфелі зводяться до того рівня, який дає змогу приймати їх без небезпеки для себе. По-друге, за допомогою перестраховування можна вирівняти коливання в результаті діяльності страхової організації протягом низки років на підставі принципу розподілу ризику. По-третє, перестраховування дає змогу досягти реалізації закону вибірки шляхом досягнення однорідності та стійкості страхового портфеля вирівнюванням страхових сум і ймовірностей настання

страхових випадків.

Зазначимо прояви глобалізації світового страхового ринку та деякі особливості, характерні для світового ринку перестраховування:

- необхідність подальшої географічної диверсифікації перестраховального бізнесу;
- розвиток нових напрямів у перестраховуванні;
- удосконалення сервісної бази обслуговування клієнтів, універсалізація діяльності перестраховиків, у тому числі надання послуг у сфері інформаційних технологій, управління активами, ризик-менеджменті;
- забезпечення фінансової стійкості на основі подальшої капіталізації та економії витрат за рахунок більш ефективного управління перестраховальними товариствами [29].

Основна ознака глобалізації - розвиток у напрямку від відносно ізольованих економік, розділених різними бар'єрами, до світу, в якому національні економіки зливаються в одну взаємопов'язану і взаємозалежну глобальну економічну систему.

Ринок перестраховування не є винятком із загальної світової тенденції і перебуває під впливом процесів глобалізації. Сучасний світовий ринок перестраховування ще більшою мірою, ніж ринок прямого страхування, схильний до процесів глобалізації та зрощування страхового, банківського, і фондового капіталів. Ці процеси є наслідком необхідності збільшення капіталізації перестраховиків для надання необхідних фінансових ємностей для перестраховування природних катастроф, збитки від настання яких оцінюються в десятки мільйонів доларів. Завдяки перестраховуванню на глобальному рівні з'являється унікальна можливість ефективного розміщення практично будь-яких за розміром і складністю ризиків за рахунок глобальної міжнаціональної діяльності найбільших світових страхових і перестраховальних компаній.

Сьогодні виникають нові види перестраховування, які поєднують елементи страхування, кредитування та управління активами.

Разом із перестраховуванням виник і вже майже півстоліття розвивається

альтернативний вид - фінансове перестраховання. Нині оборот у сфері фінансового перестраховання досягає 20-25 % річного обороту світового перестраховального ринку.

Фінансове перестраховання - це відносини між страховиком і перестраховиком, пов'язані з перерозподілом як страхового, так і фінансового ризиків, властивих страховій діяльності, на довгостроковій основі (більше одного року) [42,с.96].

Перестраховання є складною діяльністю, що передбачає глибоке знання різноманітних технік перестраховання і звичаїв ділового обороту, що склалися протягом кількох століть. Особливі методи і практика перестраховання дає змогу компаніям забезпечувати страхування дедалі більших сум і брати на себе невідомі раніше ризики, не побоюючись при цьому банкрутства. Необхідність урахування цих факторів особливо важлива для України. Останнім часом виникає багато проблем із вкладенням коштів страхових компаній, які б гарантували захищеність страхувальників, оскільки першочерговим завданням страховиків є не отримання інвестиційного прибутку, а радше надійність інвестицій.

«Необхідність у перестрахованні з кожним днем зростатиме через охоплення страхуванням дедалі більшої кількості великих специфічних ризиків, а також із виходом його на якісно новий рівень розвитку, формування цілісної системи забезпечення фінансової стійкості всіх суб'єктів ринку перестраховання та страхових компаній» [30, с.112].

Для того, щоб вітчизняний ринок страхування і відповідно перестраховання, справді розвивалися, вони повинні бути вмонтовані в систему загальноекономічного розвитку.

Сьогодні однією з найактуальніших задач розвитку вітчизняної економіки - залучення інвестицій в реальний сектор. Страхування повинно не пасивно слідкувати за коливаннями макроекономічної кон'юнктури, а стати засобом реалізації необхідних структурних змін в економіці, активною частиною її розвитку і, перше за все, інструментом захисту майнових інтересів споживачів.

Інвестиційний потенціал страхування в сучасних умовах поки не відображає реального стану та перспектив розвитку вітчизняного ринку страхування тому реалізується не повною мірою. До прикладу частка премій страхового ринку у ВВП країни станом на 2022 рік складає лише 0,8% [24].

В недалекому майбутньому на першому місці буде пріоритет страхування як ефективний інструмент управління ризиками споживачів страхових послуг, в перше чергу – корпоративних клієнтів. В свою чергу, перестраховики, повинні стати надійною опорою страховикам в справі ефективного захисту власності споживачів страхових послуг.

Саме ринок перестраховування як сфера прояву загальних тенденцій розвитку економіки, на нашу думку, являє собою одним із важливих напрямів дослідження трансакційної сутності сучасної економіки. Формування і розвиток ринку перестраховування є невід'ємною частиною соціально-економічних процесів сучасного суспільства будь-якої країни, виступаючи одним із чинників економічного зростання та розвитку економічної системи, зокрема, становлення сприятливого ділового та інвестиційного клімату в країні.

На сьогоднішній день перестраховування є атрибутивною умовою забезпечення фінансової стійкості діяльності будь-якої страхової компанії.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз операцій з перестрахування на ринку страхування за 2021-2023 роки

На сьогоднішній день перестрахування є важливою умовою забезпечення фінансової стійкості діяльності будь-якої страхової компанії. Як зазначалося, фінансова стійкість страхової організації забезпечується:

- достатньою наявністю оплаченого статутного капіталу;
- величиною і структурою страхового портфеля;
- наявністю достатніх страхових резервів;
- ефективною системою перестрахування.

Показник "величина страхового портфеля" може виражати як кількість застрахованих об'єктів, так і загальну страхову суму (обсяг страхової відповідальності, прийнятої страховиком). Чим більше об'єктів страхування, які за вартісним вираженням порівняно тотожні, тим менша ймовірність дефіцитності коштів, стійкіший страховий портфель, а отже, надійніша страхова компанія [37].

Однак у низці випадків страхові компанії не мають можливості створити добре збалансований страховий портфель через невелику кількість видів або об'єктів страхування або наявності в страховому портфелі небезпечних і великих ризиків. Катастрофічні страхові випадки можуть не тільки значно підірвати фінансову базу страховика, а й призвести його до повного банкрутства.

Перестрахуванням великих (катастрофічних) ризиків досягається захист страхової організації від її фінансового банкрутства. Перестрахування дає змогу захистити страховий портфель від впливу на нього серії великих страхових випадків або навіть одного катастрофічного випадку, при цьому оплата сум

страхового відшкодування за такими випадками не лягає важким тягарем на одне страхове товариство, а здійснюється колективно всіма учасниками [1].

Розглянемо тенденції та шляхи розвитку національного перестраховального ринку, який безпосередньо залежить від розвитку загальної системи страхових відносин.

В Україні ринок перестраховання також зазнав відчутних змін у зв'язку із повномасштабним вторгненням. Проаналізуємо стан його розвитку за 2021-2023 роки. У табл. 2.1 наведено дані ринку вхідного та вихідного перестраховання.

Загалом у 2023 році сплачено страхових премій на перестраховання 4650,3 млн.грн., що більше на 399,6 млн.грн. ніж у 2022 році, але менше на 3972,7 млн.грн. ніж у 2021 році. В основному зменшення відбулось за рахунок зменшення вихідного перестраховання перестраховикам – нерезидентам у 2022 році з 4902,3 млн.грн. у 2021 році до 3103,9 млн.грн. у 2022 році. Перестраховикам-резидентам у 2022 році сплатили страхових платежів на суму 1003,7 млн.грн., що менше на 2717 млн.грн. ніж у 2021 році і на 143,1 млн.грн. ніж у 2022 році [27].

В цілому у 2022 році відбулось зменшення операцій вихідного перестраховання удвічі. Утричі зменшились суми перестраховання передані перестраховикам-резидентам, зменшення передання сум перестраховання перестраховикам-нерезидентам в основному зумовлено скороченням самого ринку страхування у зв'язку з війною, кризовими явищами в економіці.

У 2023 році відбулось незначне зростання вихідного перестраховання, окрім операцій з перестраховиками – резидентами, що свідчить про те, що страхові компанії надають перевагу перестраховикам-нерезидентам. Слід також відмітити, що 100% премій за договорами перестраховання життя протягом аналізованого періоду передавались у перестраховання нерезидентам: 130,2 млн.грн. у 2021 році, 116,5 млн.грн. у 2022 році і 128,4 млн.грн. у 2023 році.

Таблиця 2.1

Динаміка вхідного та вихідного перестраховування в Україні за 2021-2023 роки

млн. грн.

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+/-) звітного періоду до	
				2021 року	2022 року
Сплачено на перестраховування в т.ч.:	8623	4250,7	4650,3	-3972,7	399,6
перестраховикам-резидентам	3720,7	1146,8	1003,7	-2717	-143,1
перестраховикам-нерезидентам	4902,3	3103,9	3646,6	-1255,7	542,7
Виплати, компенсовані перестраховиками в т.ч.:	3665	1513,2	1577,8	-2087,2	64,6
перестраховиками-резидентами	287,3	190,6	131,2	-156,1	-59,4
перестраховиками-нерезидентами	3377,7	1322,6	1446,6	-1931,1	124
Отримані страхові премії від перестраховувальників:	1890,6	1131,6	1057,2	-833,4	-74,4
зокрема від перестраховувальників-нерезидентів	32,9	33,7	31,9	-1	-1,8
Виплати, компенсовані перестраховувальникам	341,1	176,8	133,6	-207,5	-43,2
Суми отриманих комісійних винагород за перестраховування, в т.ч.	538,4	489,6	482,8	-55,6	-6,8
суми отриманих комісійних винагород за перестраховування, компенсовані перестраховиками-нерезидентами	431,1	359,8	232,6	-198,5	-127,2

Щодо виплат, компенсованих перестраховиками, то у 2023 році вони склали 1577,8 млн.грн., що значно менше (більше ніж вдвічі) ніж у 2021 році на 2087,2 млн.грн., але дещо більше ніж у 2022 році на 64,6 млн.грн. Найбільше було компенсовано перестраховиками-нерезидентами у 2021 році у сумі 3377,7

млн.грн., що більше ніж у 2023 році на 1931,1 млн.грн. У 2023 році виплати компенсовані перестраховиками-нерезидентами склали 1446,6 млн.грн. і зросли порівняно з 2022 роком на 124 млн.грн. Перестраховиками – резидентами у 2023 році було виплачено відшкодувань на суму 131,2 млн.грн., що значно менше ніж у 2022 і 2021 роках – 59,4 млн.грн. і 156,1 млн.грн. відповідно.

Виходячи з поданих даних, бачимо, що частка страхових премій сплачених перестраховикам-нерезидентам в загальній сукупності премій переданих у перестраховування склала у 2023 році 78,4%, у 2021 році ця частка складала 56,9%, а в 2022 році 73%. Це свідчить про зниження рівня довіри до вітчизняних перестраховиків, що зумовлено війною, важкою економічною та політичною ситуацією в країні. Питома вага виплат перестраховиків–нерезидентів в загальній сукупності виплат протягом аналізованого періоду становить приблизно 90%.

Наочно динаміку вихідного перестраховування розглянуто на рис. 2.1.

Рис.2.1. Динаміка вихідного перестраховування за 2021-2023 роки

Щодо вхідного перестраховування, то його операції значно менші за

сумами. У 2023 році отримані страхові премії від перестраховальників склали 1057,2 млн.грн. і зменшились порівняно з 2021 і 2022 роками на 833,4 млн.грн. і 74,4 млн.грн. відповідно. Зокрема страхові премії від перестраховальників-нерезидентів у 2023 році склали 31,9 млн.грн. і зменшились порівняно з 2021 і 2022 роками на 1 млн.грн. і на 1,8 млн.грн. відповідно. Зокрема частка премій отриманих від перестраховальників-нерезидентів в загальній сукупності у 2023 році становила 3% [28].

У 2023 році значно зменшились виплати компенсовані перестраховальникам і склали 133,6 млн.грн., що менше ніж у 2021 і 2022 роках на 207,5 млн.грн. і на 43,2 млн.грн. відповідно.

Розглянемо наочно динаміку вхідного перестраховування в Україні за 2021-2023 роки (рис. 2.2).

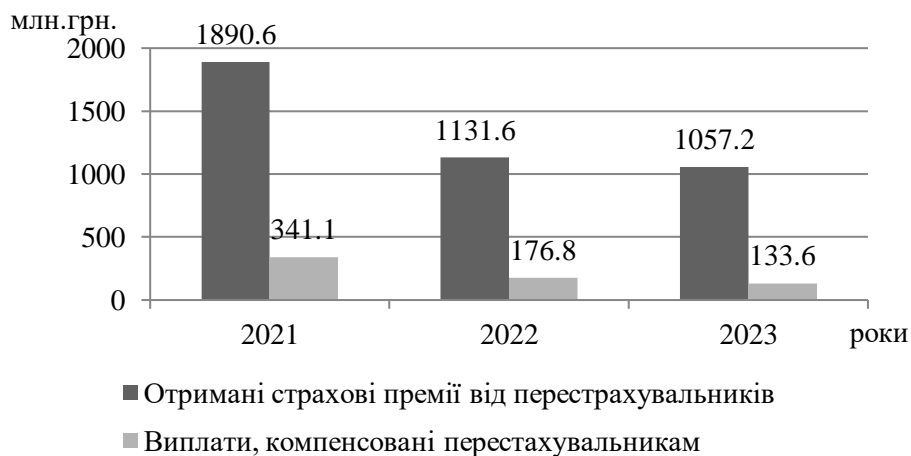

Рис. 2.2. Динаміка вхідного перестраховування за 2021-2023 роки

Як бачимо з рис. 2.2. протягом 2021-2023 років співвідношення виплат до премій склало 1:5,5 у 2021 році, 1:6,4 у 2022 році і 1:8 у 2023 році.

Сума отриманих комісійних винагород за перестраховування у 2023 році склала 482,8 млн.грн. і була найменшою протягом аналізованого періоду, відповідно меншою ніж у 2021 році на 55,6 млн.грн. і на 6,8 млн.грн. у 2022 році. Суми комісійних винагород від перестраховиків-нерезидентів також зменшились з 431,1 млн.грн. у 2021 році до 232,6 млн.грн. у 2023 році.

Здебільшого перестраховики-нерезиденти займаються прийняттям та

подальшим перерозподілом ризиків вітчизняних страховиків і перестраховиків. Зважаючи на той факт, що іноземним компаніям передаються в перестраховання найбільші ризики з низьким рівнем ймовірності страхових випадків, то вітчизняний перестраховий ринок значно втрачає коштів, які б могли працювати на економіку України.

У структурі вихідного перестраховання станом на 31.12.2021 рік найбільше сплачено часток страхових премій за такими видами страхування, як:

- страхування майна – 21,0%;
- страхування фінансових ризиків – 20,2%;
- страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – або 15,5%;
- страхування вантажів та багажу 8,6%;
- страхування наземного транспорту 7,1%;
- страхування відповідальності перед третіми особами – 6,8%;
- авіаційне страхування – 3,9%.

«Можна стверджувати, що в Україні механізм перестраховання використовується майже всіма страховими компаніями, але його застосування з метою ефективного управління фінансовою стійкістю здійснюється обмеженою кількістю страховиків. Це обумовлено не тільки стратегічними напрямками відносно інструментів забезпечення фінансової стабільності страховиків, а, безперечно, і слабким розвитком вітчизняного ринку перестраховання» [28].

Доцільно провести порівняльний аналіз страхових премій та компенсацій на страховому ринку за 2021-2023 роки. Таким чином, порівняти між собою валові та чисті страхові премії та виплати (табл. 2.2).

Позитивною тенденцією є зростання валових страхових премій за підсумками 2023 року в порівнянні з 2022 роком, хоча показник 2021 року ще не досягнуто.

Валові страхові премії у 2023 році склали 47015 млн.грн., що менше ніж у 2021 році на 2693 млн.грн., але більше ніж у 2022 році на 7353,2 млн.грн., що

свідчить про поступове відновлення страхового ринку після падіння показників у 2022 році.

Таблиця 2.2

Страхові премії та виплати на страховому ринку за 2021-2023 роки

млн. грн.

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення (+/-) звітного періоду до	
				2021 року	2022 року
Валові страхові премії	49708,0	39661,8	47015,0	-2693,0	7353,2
Чисті страхові премії	45987,3	38515,0	46011,3	24,0	7496,3
Валові страхові виплати	17958,3	13001,4	16867,3	-1091,0	3865,9
Чисті страхові виплати	17671,0	12810,9	16736,1	-934,9	3925,2
Рівень валових страхових виплат, %	36,1	32,8	35,9	-0,2	3,1
Рівень чистих страхових виплат, %	38,4	33,3	36,4	-2,0	3,1

Значно зросли чисті страхові премії: з 45987,3 млн.грн. у 2021 році до 46011,3 млн.грн. у 2023 році. Також позитивна динаміка простежується і за показником валових страхових виплат. У 2023 році вони становили 16867,3 млн.грн. і зросли порівняно з 2022 роком на 3865,9 млн.грн., але показника 2021 року ще не досягнуто на 1091 млн.грн.

Аналогічно чисті страхові виплати зросли у 2023 році порівняно з 2022 роком на 3925,2 млн.грн. Чисті страхові премії та виплати охоплюють надходження та витрати страховиків від перестраховування ризиків.

Динаміку валових та чистих страхових премій та виплат відображено на рис. 2.3.

На світовому ринку страхових послуг показник рівня валових та чистих страхових виплат свідчить про рівень розвитку ринку страхування, можливості страхування забезпечити страхувальників від можливих збитків,

що забезпечує рівень довіри споживачів страхових послуг.

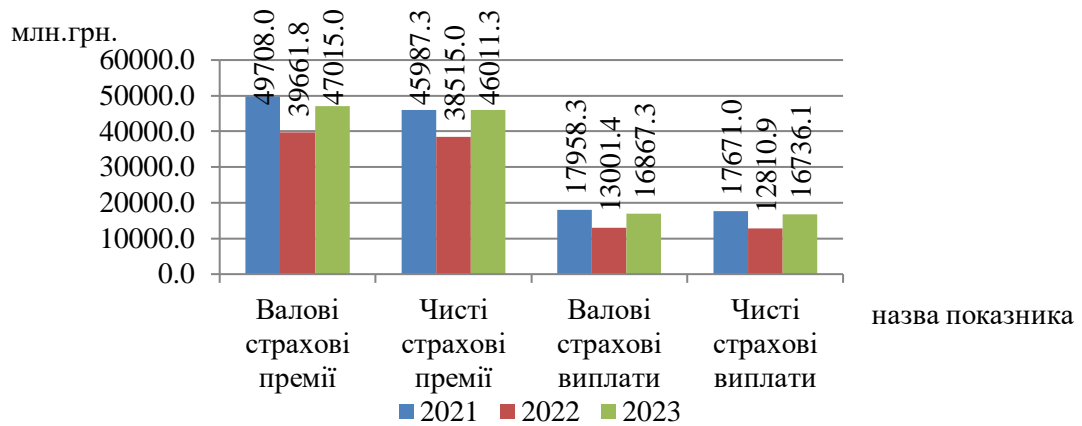

Рис.2.3. Динаміка валових та чистих страхових премій та виплат

Рівень чистих страхових виплат дещо вищий ніж рівень валових виплат. У 2023 році рівень чистих виплат склав 36,4 % і зріс порівняно з 2022 роком на 3,1%, але менший ніж у 2021 році на 2%.

Рівень валових страхових виплат у 2023 році склав 35,9% і збільшився порівняно з 2022 роком на 3,1%. За рахунок досить незначних виплат за операціями перестраховування, рівень валових страхових виплат дещо нижчий за рівень чистих страхових виплат. Розглянемо наочно динаміку рівня валових та чистих страхових виплат (рис. 2.4.).

Рис.2.4. Динаміка рівня валових та чистих страхових виплат

Динаміка рівня валових та чистих виплат мають однакову тенденцію. Позитивним слід відмітити їх зростання, що для вітчизняного ринку є

важливим показником виконання захисної функції страхування, хоча до рівня провідних розвинутих країн ще далеко (рівень виплат складає 50-60%).

«Аналіз показника рівня виплат у перестрахованні свідчить про дві діаметрально протилежні тенденції на внутрішньому і зовнішньому ринках:

- вітчизняний страховий ринок представлений застрахованими невеликими за обсягами ризиками та беззбитковими договорами страхування та перестраховування;

- страхові компанії, користуючись особливим порядком оподаткування доходів від операцій страхування, використовують перестраховування не завжди для забезпечення фінансової стійкості, а для перерозподілу грошових потоків;

- вітчизняні страховики використовують іноземних партнерів дійсно для перестраховування ризиків і здійснюють це якісно, оскільки ми спостерігаємо перевищення виплат перестраховиків-нерезидентів у порівнянні з мізерними виплатами резидентів. І протилежна ситуація з перестраховими преміями: вони є значно більшими якраз у вітчизняних перестраховиків. Це свідчить про не завжди обґрунтоване перестраховування ризиків на внутрішньому ринку і про взаємність у перестрахованні (так званий обмін преміями)» [37].

Розглянемо структуру перестраховування ризиків у нерезидентів станом на 31.12.2021 рік (рис.2.5).

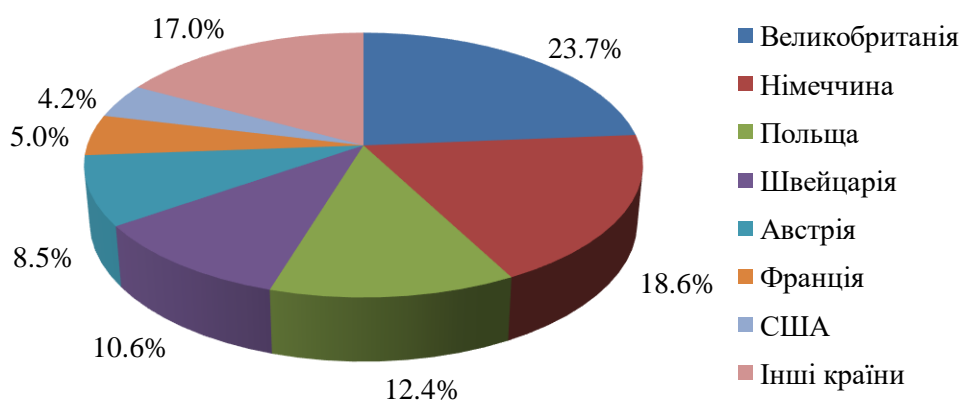

Рис.2.5. Структура перестраховування ризиків у нерезидентів станом на 31.12.2021 рік

Від загальної суми сплачених часток страхових премій на перестраховання нерезидентам найбільше сплачено до Великобританії – 23,7%, Німеччини – 18,6%, Польщі – 12,4%, Швейцарії – 10,6%, Австрії – 8,5% [24].

Перестраховання як інструмент надає страховику такі переваги: обмеження високо ризикових одиничних збитків; в ролі перестраховика, страхова компанія може включати відсутні на балансі ризики оптимізуючи свій страховий портфель; перестраховання розглядається і як джерело додаткових грошових надходжень.

Окремої уваги заслуговує дослідження операцій вихідного перестраховання ТОП-10 страхових компаній за часткою перестраховання у страхових платежах (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Вихідне перестраховання ТОП-10 страхових компаній за 2022 рік

№	Назва компанії	Питома вага перестраховання у страхових платежах, %	Частка страхових платежів, належних перестраховикам на 31.12.2022 р., тис.грн.	Сума страхових платежів на 31.12.2022 р., тис.грн.
1	БУСІН	66,13	217 000,7	328 123,5
2	УЛЬТРА АЛЬЯНС	53,53	131 048,5	244 824,9
3	УКРАЇНСЬКА АГРАРНА СК	35,80	6 144,0	17 160,0
4	КНЯЖА	33,67	413 644,2	1 228 700,5
5	РЕСПЕКТ	33,40	7 498,6	22 452,3
6	УСГ	27,99	886 694,4	3 167 509,9
7	РІДНА	27,58	4 185,8	15 179,6
8	КВОРУМ	26,33	9 638,1	36 607,0
9	ALLIANZ УКРАЇНА	22,15	6 709,4	30 290,7
10	ЄВРОІНС УКРАЇНА	20,90	98 069,1	469 125,2

Слід відмітити, що найбільша питома вага перестраховання в загальній сумі страхових платежів у 2022 році була у компанії Бусін – 66,13% з сумою 217000,7 тис.грн. Страхова компанія була лідером на ринку авіаційного страхування, тому значна частка ризиків передавалась перестраховикам-нерезидентам. Питома вага перестраховання страхової компанії Ультра Альянс також досить велика – 53,53% (131048,5 тис.грн.). Звернемо увагу на страхову

компанію УСГ, яка була лідером за обсягом страхових платежів у 2022 році – 3167509,9 тис.грн., частка перестраховання склала 28% [27].

Для порівняння розглянемо ТОП-10 страхових компаній – лідерів за операціями вихідного перестраховання у 2021 році (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Вихідне перестраховання ТОП-10 страхових компаній за 2021 рік

№	Назва компанії	Питома вага перестраховання у страхових платежах, %	Частка страхових платежів, належних перестраховикам на 31.12.2021 р., тис.грн.	Сума страхових платежів на 31.12.2021 р., тис.грн.
1	БУСІН	87,26	552 008,2	632 624,5
2	ALLIANZ УКРАЇНА	62,54	202 654,4	324 049,1
3	УЛЬТРА АЛЬЯНС	61,78	77138,9	124 868,0
4	РЕСПЕКТ	50,15	27 818,0	55 465,2
5	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СТРАХОВИЙ АЛЬЯНС	42,33	158 258,0	373 837,0
6	PZU УКРАЇНА	37,26	650 553,9	1 745 928,3
7	УСГ	31,16	731 427,7	2 347 064,8
8	КРОНА	29,25	43 125,0	147 414,0
9	НІКО СТРАХУВАННЯ	28,47	15 816,9	55 552,6
10	КВОРУМ	28,17	21 675,5	76 951,8

Порівнюючи табл. 2.3 і 2.4 бачимо, що лідером за операціями вихідного перестраховання протягом років була компанія Бусін, питома вага операцій перестраховання якої у 2021 році склала 87% і зменшилась майже на 20% у 2022 році. Як вже зазначалось, компанія була лідером на ринку авіст рахування, в зв'язку з війною, її портфеля значно змінився, адже повітряне сполучення з Україною закрито, тому така динаміка. Лідером за обсягами страхових платежів у 2021 році також була СК УСГ – 2347064,8 тис.грн. У 2022 році страхові платежі компанії значно зросли на 820445,1 тис.грн., а частка вихідного перестраховання зменшилась майже на 3%.

Істотна частка великих ризиків поступово передається зарубіжним компаніям. Низький рівень вітчизняного перестраховального ринку формує залежність національної економіки від інших страхових ринків, яка

посилилася після повномасштабного вторгнення.

Проаналізуємо діяльність СК УСГ на ринку перестраховування протягом 2020-2022 років.

2.2. Дослідження діяльності страхової компанії «Українська страхова група» на ринку перестраховування

Одна зі складових забезпечення стабільності та надійності діяльності, якій СК «УСГ», як член Vienna Insurance Group, приділяє особливу увагу є перестраховування.

«В основі політики перестраховування СК «УСГ» лежать відповідні стандарти Vienna Insurance Group, що передбачають всебічний захист страхового портфеля Компанії та здійснення перестраховування у компаніях, які надають цю послугу на професійній основі і мають високий рівень фінансової стійкості та надійності» [23].

Діючі програми перестраховування Компанії включають такі види страхування, що формують її страховий портфель, а саме: страхування майна, в т.ч. будівельно-монтажних ризиків та ризиків поломки обладнання, автомобільне страхування, страхування вантажів, страхування водного та повітряного транспорту, страхування відповідальності, в т.ч. професійної та за якість продукції, страхування відповідальності автомобільного перевізника та експедитора, страхування від нещасного випадку.

«Чинні програми перестраховування дають можливість СК «УСГ» приймати на страхування порівняно великі ризики (за розміром страхової суми), що, у свою чергу, дозволяє задовольняти потребу наших клієнтів у страховому захисті за різними видами страхування:

- добровільне страхування майна юридичних та фізичних осіб, в тому числі страхування ризиків поломки обладнання, страхування будівельно-монтажних ризиків, страхування ризиків перерви у господарській діяльності –

до 750 млн. грн. по одному об'єкту страхування;

- обов'язкове страхування предмета іпотеки – до 750 млн. грн. по одному об'єкту страхування;

- автомобільне страхування – до 10,0 млн. грн. по одному транспортному засобу;

- добровільне страхування вантажів – до 8,0 млн. євро. по одному перевезенню;

- добровільне страхування водного транспорту (КАСКО та відповідальність) – до 8,0 млн. євро по одному судну;

- обов'язкове авіаційне страхування цивільної авіації (КАСКО) – до 7,5 млн. євро по одному судну;

- обов'язкове авіаційне страхування цивільної авіації (відповідальність) – до 10,0 млн. євро по одному судну;

- добровільне страхування відповідальності перед третіми особами, в тому числі професійної та за якість продукції – до 70,0 млн. грн.;

- добровільне страхування відповідальності автомобільного перевізника та експедитора – до 8,0 млн. євро;

- добровільне страхування від нещасного випадку – до 1,0 млн. євро по одній застрахованій особі» [23].

Партнерами страхової компанії є відомі компанії-перестраховики, зареєстровані у країнах Європейського Союзу, знані як надійні з багаторічним досвідом, зокрема:

- Vienna Insurance Group (Австрія) з рейтингом фінансової стійкості A+ (Standard & Poor's);

- Hannover Re (Німеччина) з рейтингом фінансової стійкості AA– (Standard & Poor's);

- Polish Re (Польща) з рейтингом фінансової стійкості A– (A.M. Best);

- VIG Re (Чехія) з рейтингом фінансової стійкості A+(Standard & Poor's).

Проаналізуємо основні показники, що характеризують стан на

динаміку розвитку перестраховування в СК «УСГ» за 2020-2022 роки (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники стану та динаміки розвитку перестраховування в СК «УСГ» за 2020-2022 роки

млн.грн.

Назва показника	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+/-) звітного періоду до	
				2020 року	2021 року
Валова сума страхових премій	1913,21	2347,07	3167,51	1254,3	820,44
Чисті зароблені страхові премії	1348,78	1494,2	1919,2	570,42	425
Премії передані у перестраховування	524,81	731,43	886,69	361,88	155,26
Нараховані премії чисті	1388,4	1615,64	2280,82	892,42	665,18
Страхові виплати	913,99	2791,62	787,59	-126,4	-2004,03
Частка перестраховиків у страхових виплат	261,0	2080,1	146,4	-114,6	-1933,7

В цілому у 2022 році сума валових страхових премій по компанії склала 3167,51 млн.грн.. Даний показник зріс порівняно з 2020 і 2021 роками на 1254,3 млн.грн. і на 820,44 млн.грн. Важливим є те, що компанія зуміла утримати і наростити зростання показники вже у період війни., що свідчить про належний рівень фінансової стійкості в умовах надзвичайного ризику. Також зросли і премії передані у перестраховування. У 2022 році вони склали 886,69 млн.грн., і в порівнянні з 2020 і 2021 роками зросли на 361,88 млн.грн. і на 155,26 млн.грн. Позитивна динаміка проаналізованих показників зумовила зростання чистих нарахованих страхових премій. Частка перестраховування у валових премій у 2022 році склала 28%, відповідає рівню 2020 року, але менше за значення 2021 року на 3%.

Наочно розглянемо динаміку валових страхових премій і премій переданих у перестраховування (рис. 2.6).

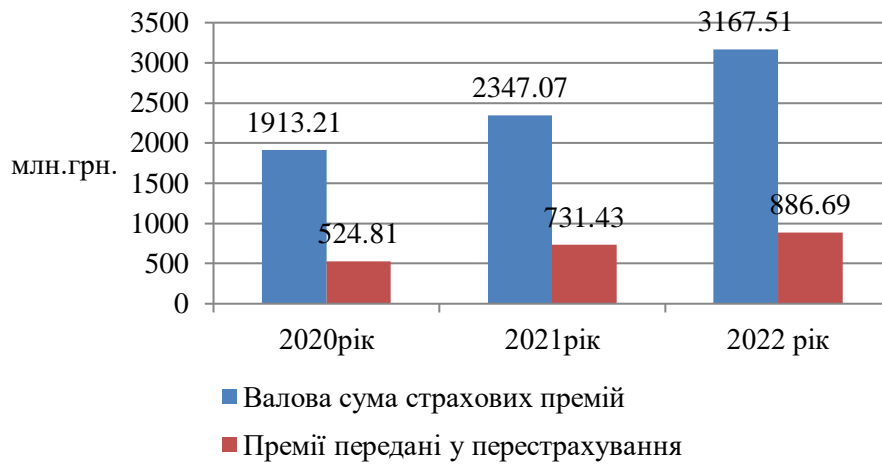

Рис. 2.6. Динаміка валових страхових премій та премій переданих у перестраховання за 2020-2022 роки

Страхові виплати у 2022 році склали 787,59 млн.грн. і зменшились в порівнянні з 2020 і 2021 роком на 126,4 млн.грн. і на 2004,03 млн.грн. відповідно. Експерти зазначають, що зменшення виплат у 2022 році зумовлено в першу чергу тим, що в перші місяці повномасштабного вторгнення звернення за страховими виплатами значно впали у зв'язку з неможливістю чи «не на часі» подання заяв. Також значно зменшились виплати перестраховиків. У 2022 році вони склали 146,4 млн.грн., що менше за показник 2020 року на 114,6 млн.грн. як бачимо у 2021 році виплати були біля 2,8 млрд.грн., з яких 2,0 млрд.грн. або 75% - виплати перестраховиків. Наочно динаміка валових виплат та частка виплати перестраховиків зображена на рис. 2.7.

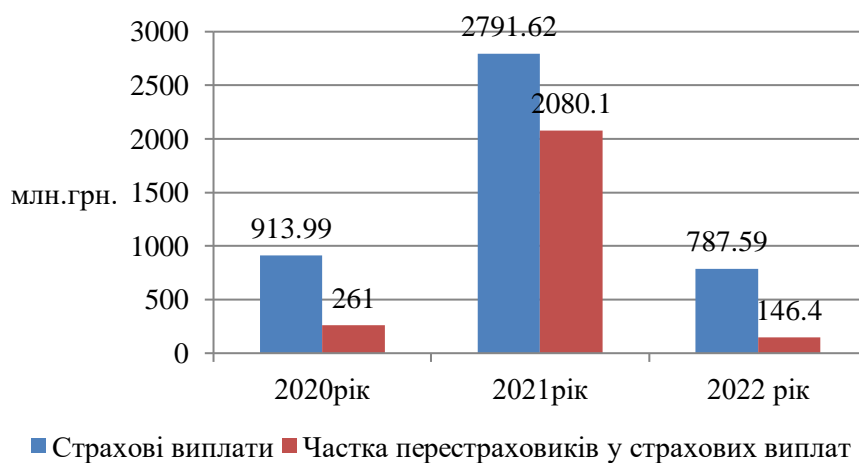

Рис. 2.7. Динаміка страхових виплат та виплат, компенсованих перестраховиками за 2020-2022 роки

Дослідивши загальні показники, розглянемо за рахунок яких видів страхування зростали чи зменшувались премії та виплати, в тому числі з перестраховання.

В табл.2.6 узагальнено інформацію про нараховані премії за 2020-2022 роки в розрізі видів страхування.

Таблиця 2.6

Динаміка страхових премій в розрізі видів страхування СК «УСГ» за
2020-2022 роки

тис.грн.

Назва виду страхування	12 місяців 2020		12 місяців 2021		12 місяців 2022	
	Нараховані премії	Частки премій, належних перестраховикам	Нараховані премії	Частки премій, належних перестраховикам	Нараховані премії	Частки премій, належних перестраховикам
Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами)	347556	75942	465742	213365	1506 520	(615 947)
Страхування наземного транспорту	579987	5679	680245	4846	604 867	(4 121)
Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами)	160540	41721	227436	86073	335 972	(121 573)
Медичне страхування	222377	-	301583	-	317 919	-
Страхування вантажів та багажу	46579	18155	66668	21124	127 695	(23 948)
Страхування майна	214257	173471	227848	178561	74 329	(46 587)
Страхування від вогневих ризиків	212682	171357	224027	178825	71 361	(46 756)
Особисте страхування	31000	1316	28997	1390	24 291	(226)
Страхування відповідальності перед третіми особами	37300	23443	38113	26060	12 507	(6 539)
Авіаційне страхування	14160	9703	15101	10307	4 844	(4 827)
Інші види	46768	4024	71305	10877	87 205	(16 170)
Всього	1913206	524811	2347065	731428	3167 510	(886 694)

Виходячи з даних табл. 2.6, найбільшими преміями нарахованими були за таким видами страхування у 2022 році:

- Зелена картка (Страховання цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) – 1506520 тис.грн., що склало 48% в загальній сумі;
- Страховання наземного транспорту – 604867 тис.грн., це 19% від загальної суми;
- Страховання цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами) – 335972 тис.грн. (11%);
- Медичне страхування – 317919 тис.грн. (10%).

Поряд з цим, найбільша сума страхових премій передана у перестраховання була за внутрішніми та міжнародними договорами страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 121573 тис. грн. і 615947 тис.грн.

У структурі страхових премій належних перестраховикам найбільша частка перестраховання була за такими видами страхування:

- Страховання цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) – 41%;
- Страховання цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами) – 36%;
- Авіаційне страхування – 99,6%. Слід зазначити, що майже всі договори авіаційного страхування перестраховані;
- Страховання майна – 63%.
- Страховання від вогневих ризиків – 65,5%;
- Страховання відповідальності перед третіми особами – 52%.

У 2021 році найбільшими преміями нарахованими були за таким видами страхування:

- Страховання наземного транспорту – 680245 тис.грн.(29%);
- Страховання цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) - 465742 тис.грн. (20%);

- Медичне страхування – 301583 тис.грн.(13%).

В абсолютній сумі найбільша сума передана у перестраховання була за договорами страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) – 213365 тис.грн., що склало 29% від загальної суми премій переданих у перестраховання.

Окрім цього у структурі страхових премій належних перестраховикам найбільша частка перестраховання була за такими видами страхування:

- Страхування майна – 78%;
- Страхування від вогневих ризиків – 80%;
- Страхування відповідальності перед третіми особами – 68%;
- Авіаційне страхування – 68%.

У 2020 році найбільша частка страхових премій, переданих у перестраховання була з авіаційного страхування (68,5%); Страхування відповідальності перед третіми особами (63%); страхування майна (81%); Страхування від вогневих ризиків (80,6%).

Проаналізувавши динаміку та структуру страхових премій в цілому та зокрема премій переданих у перестраховання, можемо відмітити позитивну динаміку зростання страхових премій. Протягом 2020-2022 роками виділились види страхування, значна частка премій за якими передається у перестраховання – це авіаційного страхування, страхування відповідальності перед третіми особами; страхування майна; страхування від вогневих ризиків. у 2022 році також зросли частки премій, що передаються у перестраховання за договорами автотранспортного страхування. В першу чергу це зумовлено зростанням даних видів страхування у портфелі СК «УСГ».

Проаналізуємо динаміку страхових виплат та виплат перестраховиків за видами страхування СК «УСГ» за 2020-2022 роки (табл.2.7).

За підсумками 2022 року найбільшими виплатами СК «УСГ» були виплати за такими договорами:

- Страхування наземного транспорту – 284378 тис.грн. (36% в загальній сумі виплат);

- Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) – 202184 тис.грн.(26%);
- Медичне страхування – 168326 тис.грн.(21%).

Таблиця 2.7

Динаміка страхових виплат за видами страхування СК «УСГ» за 2020-
2022 роки

тис.грн.

Назва виду страхування	12 місяців 2020 року		12 місяців 2021 року		12 місяців 2022 року	
	Страхові виплати	Частки виплат, компенсовані перестраховиками	Страхові виплати	Частки виплат, компенсовані перестраховиками	Страхові виплати	Частки виплат, компенсовані перестраховиками
Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами)	1013	27	99167	46361	202184	95431
Страхування наземного транспорту	342828	-	367320	51864	284378	57
Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами)	130884	-	99968	49057	102752	50802
Медичне страхування	113238	17078	180250	-	168326	-
Страхування вантажів та багажу	45663	34622	9783	13	6585	5
Страхування майна	71033	52297	1381	-	6691	45
Страхування від вогневих ризиків	72252	32978	1927922	1912076	5863	-
Особисте страхування	1644	117	2412	-	1531	-
Страхування відповідальності перед третіми особами	1814	3,0	2501	47	1525	60
Авіаційне страхування	126000	123528	20117	17229	-	-
Інші види	7617	354	80803	55269	7757	1,0
Всього	913986	261004	2791624	2080102	787592	146399

Зокрема слід відмітити, що найбільша частка виплат, що компенсовані перестраховиками була за такими видами:

- Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) – 47%;
- Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами) – 49% від загальної суми виплат.

У 2021 році на одному із підприємств трапився комплексний страховий випадок (страхування від вогневих ризиків), що призвів до виплат на суму 1927922 тис.грн.(69% від загальної суми виплат за рік) з них 1912076 тис. грн. були виплачені перестраховиками (99%). В цьому випадку слід зазначити високий рівень ефективності укладених договорів перестрахування даного майна підприємства.

Також значна частка виплат перестраховиками була за таким видами страхування:

- Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) – 47%;
- Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами) – 49%;
- Авіаційне страхування – 86%.

У 2020 році найбільшими були виплати за договорами авіаційного страхування – 126000 тис.грн., 98% з яких компенсовані перестраховиками. Також значна частка перестраховиків у виплатах за договорами страхування майна (74%), страхування вогневих ризиків (46%) та страхування вантажів та багажу (76%). Таким чином, за договорами майнового страхування найбільша частка виплат перестраховиками протягом 2020-2021 років, а в 2022 році за договорами страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів. Премії передані у перестрахування СК «УСГ» зросли протягом досліджуваного періоду, а виплати зменшились. Тому варто оптимізувати дані операції, покращити андеррайтинг, щоб не відбувався відтік капіталу, особливо перестраховикам-нерезидентам.

Поряд з аналізом основних показників СК УСГ за 2020-2022 роки, нами досліджено тенденції у 2023 році за 9 місяців. Слід відмітити, що сума валових страхових премій за 9 місяців 2023 року склала 2242,89 млн.грн., що більше ніж у довоєнний 2021 рік на 104,18 млн.грн. [36]. Аналогічно зросли чисті зароблені премії, які за 9 міс.2023 року склали 1631,73 млн.грн., що менше за весь 2022 рік лише на 287,47 млн.грн., це свідчить про зростання операцій з вихідного перестраховування. Відповідно, премії передані у перестраховування склали 959,36 млн.грн., перевищивши показник 2022 року на 72,67 млн.грн. Частка перестраховування у страхових виплатах теж була на рівні 2022 року. В цілому, можна стверджувати, що страхові премії та виплати зростуть відповідно до звіту за 2023 рік, також зростуть премії передані у перестраховування. Війна в Україні, складна економічна ситуація змушує компанії сьогодні шукати надійних перестраховиків за кордоном з метою стабільного забезпечення фінансових операцій. Розглянемо основні проблеми та перспективи розмітку вітчизняного ринку перестраховування.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

3.1. Світовий досвід становлення та розвитку ринку перестрахування

Поява і становлення перестрахування було зумовлено виникненням і розвитком класичних страхових відносин.

Від самого початку страхування було спрямоване на підтримання стабільності та фінансової стійкості учасників підприємницьких відносин у сфері морських перевезень вантажів шляхом зниження збитків, які наставали або з високим ступенем ймовірності могли б настати в їхній діяльності. Незабаром з'явилася потреба і в їх перестрахованні, тобто у страхуванні тих збитків, яких може зазнати страхова організація у зв'язку з виплатою за страховими випадками її страхувальників. Нині питання правового регулювання перестрахування в законодавстві Німеччини взагалі не розглядаються, а віднесені до галузі звичаїв ділового обороту та договірного права.

Основні звичаї ділового обороту в Німеччині щодо перестрахування полягають:

1) підписання договору зобов'язує перестраховика слідувати всім рішенням перестраховальника, прийнятим відповідно до умов оригінального договору страхування і договору перестрахування;

2) перестраховальник повинен слідувати долі оригінального ризику (об'єкта), однак це зовсім не означає, що перестраховальник повинен прямо слідувати всім необґрунтованим рішенням перестраховальника;

3) документи, що передаються сторонами факсимільним зв'язком або електронною поштою, мають для сторін юридичну силу оригіналів (це забезпечує оперативність вирішення питань);

4) перестраховик зобов'язується виплачувати перестраховальнику відповідну частку страхового відшкодування в межах прийнятого на себе обсягу відповідальності протягом узгодженої кількості днів після отримання від перестраховальника рахунку збитку (претензії або листа з вимогою виплатити свою частку в страховому відшкодуванні), а також копій документів, список яких зазвичай узгоджується сторонами під час укладення договору. У Німеччині контроль за фінансовою стійкістю перестраховика не проводиться. Фінансовий контроль зосереджений на забезпеченні платоспроможності прямого страховика. Під час визначення розмірів технічних резервів також використовується показник чистої премії, проте до функцій страхового нагляду входить контроль за тим, наскільки компанія - перестраховальник надійна з точки зору її фінансової стійкості та готовності виконувати свої зобов'язання, а також контроль за умовами перестрахування. Відповідно до своїх повноважень, страховий нагляд має право вимагати змінити страховика [19].

У Франції все правове регулювання страхування зосереджене в страховому кодексі 1976 р., що регламентує всі сторони організації страхового ринку та його регулювання. Однак французький страховий кодекс також виключає зі сфери свого регулювання перестрахування.

Фінансовий контроль у Франції зосереджений виключно на забезпеченні платоспроможності страховика прямого страхування, однак при визначенні розміру страхових резервів, використовується показник бруто-страхової премії за мінусом витрат на ведення справ, зокрема й та її частина, яка передається в перестрахування.

У країнах англо-саксонської правової системи дається більш широке визначення перестрахування.

Але при цьому також відсутні тверді вимоги до цих правовідносин. Але, загалом, страхування (крім морського) регулюється, переважно, судовою практикою, згідно з якою найстаріша страхова компанія Ллойд (Lloyd's) успішно вирішує проблеми, що виникли на основі судових прецедентів [43].

Єдине загальне законодавчо встановлене, а не таке, що впливає із

судової практики, правило у Великій Британії стосується вимог фінансової стійкості. Контроль за фінансовою стійкістю перестраховика забезпечується за тими самими показниками, що й у компанії прямого страхування.

При цьому під час розрахунку розмірів технічних резервів як базовий показник використовується чиста страхова премія, що обчислюється за вирахуванням премії, переданої в перестраховання.

У США страхування не підлягає регулюванню федеральним законодавством, тому кожен штат має самостійне цивільне й адміністративне законодавство в галузі страхування.

У низці штатів існують самостійні страхові організації. Але й вони не розглядають перестраховання як вид страхування взагалі і посилаються на судові прецеденти.

Відповідно до Цивільного кодексу Каліфорнії договір перестраховання є договором, згідно з яким "страховик звертається до третьої особи для страхування її від збитків або зобов'язань, пов'язаних із виконанням договорів прямого страхування". У Каліфорнійському страховому кодексі перестраховання визнається видом договору страхування відповідальності, тим самим, поширюючи на перестраховання всі статті кодексу, що стосуються, наприклад, отримання ліцензії. Договір перестраховання при цьому не входить у рамки регулювання кодексу.

Нью-Йоркської страховий кодекс виключає договір перестраховання з регулювання. У страховому кодексі Іллінойсу перестрахованню приділяється увага тільки в розрізі отримання кредиту на поповнення резервів.

У законодавстві США дано таке визначення сутності перестраховання:

- 1) "передача одним страховиком частини або всього ризику іншому страховику за певну плату";
- 2) "перестраховання - договір, згідно з яким один страховик надає іншому страховику захист від ризику, раніше прийнятого на страхування";
- 3) "перестраховання - договір, згідно з яким одна сторона за певну винагороду надає іншій стороні захист цілком або частково від збитків або

зобов'язань, які можуть бути пов'язані з виконанням раніше укладеного самостійного договору страхування між страховиком і третьою особою".

У законодавстві більшості зарубіжних країн визначено лише загальні рамки, що встановлюють сутність перестраховування [45].

В Аргентині договір перестраховування визначається як "угода, що має на меті за допомогою використання різних способів подальший ширший розподіл ризиків між іншими страховиками, якщо страхова сума або потенційний розмір збитків у прийнятому на страхування ризику перевищує можливості (власне утримання) страховика".

У Фінляндії під перестраховуванням розуміють "страхування, яке страховик набуває в іншого страховика з метою виконання зобов'язань, що виникають у нього з укладених договорів страхування". В Ізраїлі положення про договір страхування не поширюються на регулювання договору перестраховування, проте загальне визначення страхування дійсно і для перестраховування.

Відповідно "договором страхування є договір між страховиком і страхувальником, який зобов'язує страховика за певну плату здійснити застрахованій особі страхову виплату в разі настання страхової події".

У Законі Словенії про страхові компанії міститься визначення, яке встановлює, що "перестраховування є страхуванням надлишкових зобов'язань з метою забезпечення збалансованості страхового портфеля страховика в іншого страховика, спеціально заснованого для здійснення операцій з активного перестраховування".

Процес становлення та вдосконалення відносин перестраховування суттєво різниться по країнах. Обумовлено це, насамперед, особливостями їхнього економічного розвитку, відмінностями законодавчого регулювання перестраховування, специфікою договірно-правових зв'язків між сторонами, а також традиціями і приналежністю цих країн до тих чи інших правових систем. У країнах англо-саксонської правової системи основу правового регулювання перестраховування в частині його особливостей щодо загального страхування становлять не звичаї ділового обороту, а судова практика, що відповідає

традиціям цієї правової системи. Відповідно, перестраховання в зазначених країнах, а тим більше застереження договору перестраховання, не регулюються на рівні закону.

Сьогодні глобальний спеціалізований капітал перестраховання складає 729 мільярдів доларів США за підсумками 2023 року, що на 12% більше, ніж перерахована база за весь 2022 рік. Зростання було зумовлене як компаніями INDEX3, так і альтернативним капіталом, не пов'язаним зі страхуванням життя.

Поглиблений аналіз Gallagher Re групи з 16 перестраховиків показує, що заявлений сукупний коефіцієнт збільшився до 88,9% (2022 фінансовий рік: 94,6%). Базовий комбінований коефіцієнт також продовжував поліпшуватися до 96% (2022 фінансовий рік: 98,5%) [45].

Повідомлена рентабельність власного капіталу сильно зросла у 2023 фінансовому році, з 7,1% до 20,2%, переважно завдяки вищій прибутковості від інвестицій і меншому впливу стихійних катастроф.

Після винятково високої прибутковості у 2023 році перестраховики тепер повністю виправдали зниження прибутку у 2017-2020 роках.

Базова рентабельність власного капіталу істотно зросла до 14,3% (2022 фінансовий рік: 12,0%), чому сприяло поліпшення базової андеррайтингової маржі та більш високий поточний інвестиційний дохід.

Незалежно від того, чи розглядається це в загальних рисах або на базовій основі, рентабельність власного капіталу перестраховиків значно перевищує вартість капіталу в галузі.

Зосередження уваги на компаніях INDEX, на які припадає понад 80% капіталу галузі:

- Капітал INDEX зріс на 12% до 599 млрд. доларів США, головним чином, за рахунок збільшення чистого прибутку. Цьому також сприяло нереалізоване збільшення інвестицій, трохи більше ніж три чверті якого припало на частку National Indemnity, чий значні пакети акцій у США зросли в ціні протягом року.

- Капітальна позиція світової індустрії перестраховування залишається сильною на економічній основі, що Gallagher Re розглядає як показник, який найбільше підходить для прийняття рішень управлінськими командами. Середня платоспроможність чотирьох найбільших європейських перестраховиків склала 261% порівняно з 255% у 2022 фінансовому році. Ба більше, зростання капіталу, або "пропозиція", у 2023 році випередило попит за двома показниками [43].

Поєднання геополітичних і макроекономічних потрясінь - війни в Європі, роздроблених енергетичних ринків, 40-річної високої інфляції, підвищення відсоткових ставок, виснаження капіталу, а також другого за величиною стихійного лиха за всю історію призвело до значної волатильності ринку. Наслідки Covid-19 досі відчуються в усьому світі, не в останню чергу на ринках (пере)страхування, на які припала значна частка 50 мільярдів доларів США втрат у сфері життя та іншого, ніж страхування життя, спричинених пандемією.

Ці фактори призвели до значної волатильності сектора перестраховування, що призвело до виникнення одного з найскладніших ринків перестраховування за всю історію.

Це посилюється скороченням капіталу перестраховиків на 355 мільярдів доларів 2022 року, що стало першим таким падінням із 2008 року.

Масштаб і масштаби наслідків війни вказують на центральну роль, яку має відіграти глобальна страхова індустрія в заходах у відповідь. Страхування є основною частиною стійкого суспільства, забезпечуючи захист, коли трапляється найгірше, і підготовку до ризиків, які можуть очікувати попереду. Тому продукти та послуги, що надаються цим сектором, мають бути достатніми для вирішення майбутніх завдань.

Тому після війни в Україні вкрай важливо підвищити стійкість до поточних і виникаючих ризиків. страхова галузь має у своєму розпорядженні величезний набір інструментів, який допоможе організаціям підвищити стійкість, чи то завдяки швидкій виплаті претензій, щоб утримати бізнес на

плаву; усуненню ризиків із балансів компаній, щоб знизити їхню вразливість до кризи; чи то наданню рекомендацій зі зниження та управління ризиками, щоб гарантувати їхню готовність до низки результатів. Інновації в цьому секторі, засновані на інвестиціях і співпраці, матимуть важливе значення для того, щоб страхування взяло на себе цю провідну роль. Необхідно розробити нові продукти і нові способи розподілу ризиків, щоб допомогти підприємствам орієнтуватися в невизначеній ситуації.

3.2. Проблеми розвитку ринку перестраховування та шляхи їх вирішення

Сучасні світовий страховий і перестраховальний ринки перебувають під впливом глобальних процесів. Фахівці виокремлюють такі особливості сучасної перестраховальної галузі:

- зростання катастрофічних ризиків внаслідок дії стихійних лих. Для компаній, що спеціалізуються на страхуванні катастрофічних ризиків, операційні умови залишаються негативними;

- активізація угод типу M&A (угоди зі злиття і поглинання), консолідація та укрупнення ринку. Дедалі більше число страховиків ухвалили рішення про збільшення обсягу діяльності та підвищення капіталізації шляхом злиття або поглинання. Об'єднання активів дає гравцям страхового ринку можливість для синергії витрат, диверсифікації страхових продуктів і ризиків, що приймаються на себе, а також для збільшення перестраховальної ємності. Укрупнення страхового бізнесу підвищує ступінь відповідності сучасним вимогам регулювання діяльності страховиків і страхових груп;

- висока капіталізація страхових і перестраховальних груп, зростання власного утримання; активізація компаній, що представляють "нові ринки";

- приплив на ринок перестраховування альтернативного капіталу (капітал третіх осіб - сторонніх інвесторів). Для цих цілей більшість перестраховальних компаній утворюють фінансові організації з метою забезпечення

перестраховиків необхідною перестраховальною ємністю (sidecars), випускають облігації, пов'язані зі страхуванням катастрофічних ризиків, формують фонди страхової сек'юритизації для управління активами в інтересах третіх осіб або утворюють партнерства за участю хеджфондів з метою залучення їхнього капіталу для фінансування страхової діяльності [37].

Як зазначають фахівці, брокери зарубіжних компаній демонструють зростаючий інтерес до неklasичних ліній страхування.

Останнім часом фахівцями відзначено появу на ринку генеральних агентств спеціалізованого типу з андеррайтинговими повноваженнями.

Серед помітних тенденцій наступних років експерти вказують такі новації:

- поява точкових специфічних для місцевих ринків перестраховальних рішень;
- ризики тероризму і політичних хвилювань стали затребувані як частина повного пакета ризиків;
- страхування непілотованих літальних апаратів і відповідальності перед третіми особами під час їх використання;
- пошкодження майна та перерва у виробництві в результаті зловмисних дій з використанням ядерних, хімічних, біологічних та радіаційних матеріалів;
- загроза терористичного акту, що призводить до збитків через зупинку виробництва, скасування заходів і втрати прибутку; покриття збитків, що виникли внаслідок нападів або спроби нападів однієї або групи осіб;
- покриття на випадок подій, що ведуть до падіння прибутку через "втрату привабливості" для клієнтів у туристичному, готельному та інших видах бізнесу через теракт, стихійне лихо;
- продукти, що захищають фінансові показники: прибуток, рівень дивідендів, що знижують волатильність, такі продукти структуруються за допомогою об'єднання кількох ліній бізнесу і досягнення диверсифікації в часі;
- продукти, засновані на параметричних індексах;
- переведення ризику на ринок цінних паперів - сек'юритизація;

- участь перестраховика в розробленні продукту прямого страхування з початково закладеним у нього перестраховальним рішенням;
- перестраховальні рішення по лінії страхування торгових кредитів і підприємницьких ризиків;
- збільшення диверсифікації за допомогою обміну портфелями з різних територій за допомогою квотного перестраховання [31].

Перестраховання - за визначенням глобальний бізнес, в основі якого лежить диверсифікація ризиків за видами і територіями. При цьому Україна традиційно більше передає своїх ризиків на міжнародний ринок, ніж приймає від іноземних страховиків.

Різноспрямований рух показників обсягу премій за вихідним перестрахованням і частки вихідного перестраховання в загальному обсязі страхових премій свідчить про вплив структурних факторів, зокрема суттєвого зростання ринку автотранспортного страхування.

Зазначимо, що сьогодні вітчизняний ринок вихідного перестраховання зростає в порівнянні з 2022 роком, хоча менший за показник у 2021 році, тоді як ринок вхідного перестраховання спадає.

Ключові гравці ринку вихідного перестраховання істотно не змінюються в силу сформованої тенденції до консолідації ринку. Слідом за зростанням концентрації страхового ринку загалом зростає і концентрація ринку вихідного перестраховання.

Нові форми звітності дають змогу провести аналіз структури ринку вихідного перестраховання. Простежується певна закономірність - чим більше компанія платить за перестраховання, тим вища частка факультативного перестраховання в її портфелі. Облігаторне перестраховання не може забезпечити перестраховання великих та/або унікальних ризиків, з якими і пов'язана основна потреба в перестрахованні.

Необхідно відзначити високу частку облігаторного перестраховання дочірніх західних компаній. Значною мірою це може бути пов'язано з більш гнучкими умовами внутрішньогрупових облігаторів [30,с.114].

Зрозуміло, впливає і специфіка ведення бізнесу в складі міжнародних груп, де найбільші ризики за можливістю підписуються не дочірньою, а головною компанією. У цьому випадку ризики, підписані на території нашої країни, є більш однорідними і обмеженими зверху з точки зору сум відповідальності, що підвищує ефективність облігаторних форм перестраховування. У середньому ринок є збалансованим у цьому відношенні - частка факультативного перестраховування лише трохи перевищує 50%.

Серед драйверів зростання ринку вхідного перестраховування експерти називають: нарощування ємності; підвищення якості андеррайтингу і менеджменту; надання кваліфікованим брокерам андеррайтерських повноважень; зміцнення і розвиток уже наявних партнерських відносин з компаніями державами - членами ЄС, у тому числі із залученням фронтуючих компаній у тих випадках, коли утримувати бізнес безпосередньо не дозволяють вимоги контрагента до рейтингу перестраховика; активна і планомірна робота з просування у світі іміджу вітчизняних перестраховиків; поліпшення процедур врегулювання збитків.

Таким чином, ринок перестраховування акумулює в собі низку проблем, причому центр відповідальності за багато з них знаходиться в реаліях страхового ринку. Основні з них:

- низька ємність внутрішнього перестраховального ринку;
- низький рівень довіри до партнерів у перестраховальному бізнесу, ризик втрати страховиком клієнтів внаслідок розкриття інформації перед перестраховиком;
- високий рівень власних утримань страховиками;
- надання перестраховального захисту на умовах взаємності, найчастіше еквівалентність взаємовідносин за обсягами переданої премії не супроводжується аналогічним процесом за якістю переданих ризиків;

Без налагодженої системи перестраховального захисту страховий ринок втратить свою фінансову стійкість. У кризовий період, для підтримки стійкості страхового ринку і збереження грошових потоків для операцій на

внутрішньому фінансовому ринку доцільна участь держави в особі національного перестраховика [18, с. 45].

Загалом, вітчизняна система перестраховального захисту потребує комплексу підтримувальних заходів. На нашу думку, шляхи розвитку можуть бути такі:

- продовження очищення ринку від недобросовісних учасників і від схем, пов'язаних із "псевдоперестрахованням";

- впровадження заходів державного регулювання в частині обов'язкового передачі певної частки від усіх ризиків, що приймаються на страхування, у перестраховання, як чинника забезпечення фінансової стійкості страховиків, закріпленого на законодавчому рівні;

- з точки зору забезпечення адекватної передачі ризиків серед національних страховиків необхідне стимулювання створення перестраховальних пулів, у тому числі шляхом формулювання регулятором і законодавчого закріплення вимог щодо фінансової стійкості компаній, що входять до пулу;

- розвиток пропозицій послуг із перестраховання для ризиків з-за кордону, з одночасним підвищенням якості андеррайтингу;

- вивчення можливості створення єдиного перестраховального простору з країнами ЄС.

Вітчизняний ринок перестраховання перебуває, з одного боку, під впливом світових тенденцій, а, з іншого боку, має свою помітну специфіку. Так, обсяг перестраховального ринку показує тенденцію до зниження, що спостерігається нині в усьому світі, у зв'язку з об'єднанням компаній і збільшенням чистого утримання. Однак злиття і поглинання - це не єдина причина, оскільки компанії також схильні залишати ринок або за своєю ініціативою, або за ініціативи регулятора. Також серед суто вітчизняних тенденцій слід відзначити:

- більш збалансований підхід до прийняття ризиків у вигляді чистого утримання внаслідок відходу деяких страховиків з ринку;

- зниження ємності ринку, зокрема, за рахунок чистого утримання компанії;
- зниження ставок, яке випереджає середнє глобальне скорочення;
- зниження факультативних ризиків в результаті розширення і зростання облігаторних програм страховиків;
- зростаючий інтерес до некласичних страхових продуктів і пом'якшення систем прийняття рішень;
- розвиток співстрахування за специфічними ризиками;
- повернення деяких перестраховальників у пропорційне перестрахування як ознака незрілого ринку і низька рентабельність прямого страхування.

ВИСНОВКИ

Великий вплив на всю систему ризиків страховика чинить перестраховання, що являє собою один з найважливіших прийомів управління ризиком не тільки страхової компанії, а й усієї страхової системи загалом.

Стан і динаміка платоспроможного попиту - головний чинник розвитку ринку, отже, за умов бідності населення та економічних суб'єктів перспективи розвитку страхового і перестраховального бізнесу обмежені.

Рівень розвитку платоспроможного попиту залежить від рівня доходів, рівня страхової культури, а головне - від стратегії економічної політики держави, що впливає на формування і розвиток платоспроможного попиту споживачів страхових послуг за допомогою різних стимулів.

Сьогодні вітчизняний страховий ринок, переживає період невизначеності, що зумовлено війною та посиленням регуляторних вимог, вирізняється високим рівнем трансакційних витрат.

Традиційні технології перестраховання покривають технічний ризик страхових компаній або окремі приватні ризики, нова технології нададуть більш широкі можливості з управління ризиком.

Виходячи з дослідження, загалом у 2023 році сплачено страхових премій на перестраховання 4650,3 млн.грн., що більше на 399,6 млн.грн. ніж у 2022 році, але менше на 3972,7 млн.грн. ніж у 2021 році. В основному зменшення відбулось за рахунок зменшення вихідного перестраховання перестраховикам – нерезидентам у 2022 році з 4902,3 млн.грн. у 2021 році до 3103,9 млн.грн. у 2022 році. Перестраховикам-резидентам у 2022 році сплатили страхових платежів на суму 1003,7 млн.грн., що менше на 2717 млн.грн. ніж у 2021 році і на 143,1 млн.грн. ніж у 2022 році. В цілому у 2022 році відбулось зменшення операцій вихідного перестраховання удвічі. Утрічі зменшились суми перестраховання передані перестраховикам-резидентам, зменшення передання сум перестраховання перестраховикам-нерезидентам в основному зумовлено

скороченням самого ринку страхування у зв'язку з війною, кризовими явищами в економіці.

У 2023 році відбулось незначне зростання вихідного перестраховання, окрім операцій з перестраховиками – резидентами, що свідчить про те, що страхові компанії надають перевагу перестраховикам-нерезидентам.

В цілому у 2022 році сума валових страхових премій СК «УСГ» склала 3167,51 млн.грн.. Даний показник зріс порівняно з 2020 і 2021 роками на 1254,3 млн.грн. і на 820,44 млн.грн. Важливим є те, що компанія зуміла утримати і наростити зростання показники вже у період війни., що свідчить про належний рівень фінансової стійкості в умовах надзвичайного ризику. Також зросли і премії передані у перестраховання. У 2022 році вони склали 886,69 млн.грн., і в порівнянні з 2020 і 2021 роками зросли на 361,88 млн.грн. і на 155,26 млн.грн. Страхові виплати у 2022 році склали 787,59 млн.грн. і зменшились в порівнянні з 2020 і 2021 роком на 126,4 млн.грн. і на 2004,03 млн.грн. відповідно. Також значно зменшились виплати перестраховиків. У 2022 році вони склали 146,4 млн.грн., що менше за показник 2020 року на 114,6 млн.грн. як бачимо у 2021 році виплати були біля 2,8 млрд.грн., з яких 2,0 млрд.грн. або 75% - виплати перестраховиків.

Доступність інформації про стан ринку перестраховання та різні послуги й операції на ньому можна виокремити як чинник, що визначає величину трансакційних витрат. Поряд зі швидким удосконаленням інформаційного обслуговування у сфері перестраховання в даний час, у результаті якого відбувається залучення на ринок більшої кількості юридичних і фізичних осіб, що супроводжується зниженням витрат пошуку інформації, є й негативні тенденції, що збільшують трансакційні витрати, зокрема, інформація, якою володіють державні органи, часто залишається недоступною для широкого кола споживачів.

Залишається невирішеною і проблема якості інформації у сфері перестраховання. На нашу думку, для ефективного розвитку ринку перестраховання в Україні необхідне впровадження інститутів, які сприяють

зниженню трансакційних витрат у цьому секторі економіки. Важливим аспектом зниження трансакційних витрат є формування недержавних механізмів протидії адміністративним бар'єрам, що існують на макро- і мегарівнях, а також на макро- і мезорівнях (асоціації та спілки професійних учасників страхового ринку), а також зниження неформальних інституційних бар'єрів.

Важливою проблемою для сталого розвитку вітчизняного страхового ринку є можливість використання послуг іноземного брокера, який має високий рівень компетенції і добре розбирається в економічній ситуації на світовому страховому ринку. Головним питанням під час здійснення перестраховання є своєчасне відшкодування за ризиками. Брокер може забезпечити пошук надійних зарубіжних партнерів для розміщення ризиків, наприклад, щоб перестраховальні договори оцінювалися макрорегулятором без додаткової премії на ризик.

Слід виділити такі цілі розвитку ринку перестраховання в Україні:

1. Стратегічна ціль: створення необхідних і достатніх умов для участі вітчизняних ретроцесіонерів у міжнародному рейтингуванні для збільшення перестраховальних ємностей та інтеграції у світовий страховий простір.

2. Тактична ціль: стабілізація ринку страхових послуг.

Найважливішими вимогами до перестрахових компаній сьогодні є:

- достатність високоліквідних активів;
- публічність контролю і тарифної політики;
- високий інституціональний статус;
- чіткість процесу урегулювання збитків;
- високий рівень репутації і професіоналізму;
- чіткість концепції розвитку і налагоджена система андеррайтингу;
- відсутність внутрішньо корпоративних проблем.

У сучасних умовах український ринок перестраховання знаходиться на початковому етапі розвитку. Особливо гостро постають проблеми ефективного регулювання і правового забезпечення діяльності учасників ринку, якості та

різновидів пропонованих перестрахових послуг, низької капіталізації і місткості та проблем інфраструктурного характеру.

Реформування державного регулювання у сфері перестраховування та запровадження страховими компаніями інноваційних перестрахових послуг, сприятиме процесу інтеграції до міжнародного перестрахового простору та залученню коштів в економіку держави за допомогою активізації вхідного перестраховування, що є ще одним напрямком удосконалення розвитку ринку перестраховування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про страхування» №1909-IX від 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n2320> (дата звернення: 21.03.2024).
2. Александрова М.М. Страхування: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2002. 208 с.
3. Базилевич В.Д. Страхування: підручник. К.: Знання, 2008. 1019 с.
4. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні». Національний банк України. Київ, квітень 2020. 28 с. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/bila-kniga-maybutnyeregulyuvannya-rinku-strahuvannya>
5. Братюк В. П. Перестраховання в Україні. *Економіка управління національним господарством*. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2016 р. № 10. С. 144-147.
6. Братюк В.П. Сучасний стан страхового ринку в Україні. *Економіка та управління підприємствами. Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка». Випуск 12, 2022. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/244/239> (дата звернення: 29.03.2024).
7. Вовчак О.Д. Страхова справа: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 415 с.
8. Волинець О. Перестраховання в Україні під час війни. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/05/5/699810/> (дата звернення: 19.04.2024).
9. Воронченко О.В., Харченко Ю. Ринок перестраховання в Україні: становлення, проблеми та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5937>. (дата звернення: 15.03.2024).
10. Галицька Я.В. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку перестраховання в Україні. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/152.pdf (дата

звернення: 21.02.2024).

11. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2007. 323 с.

12. Дем'янчук М. А., Маслій Н. Д., Сучасні тренди розвитку страхового ринку України в умовах посилення професійної відповідальності. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. Том 21. Вип. 1 (50)60 URL:<http://rinek.onu.edu.ua/article/view/270405/282542> (дата звернення: 02.03.2024).

13. Длугопольський О.В., Хропонюк Д.О. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 118-126.

14. Звіт з реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року за 2021 рік. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit>. (дата звернення: 19.04.2024).

15. Зоря С.П. Перестраховання як ключова складова стабільного функціонування страхового ринку. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2016. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/185>(дата звернення: 12.03.2024).

16. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2023 року: Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2018 р. №391. URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog> (дата звернення: 29.03.2024).

17. Коцюрба О.Ю., Насипайко Д.С. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*, 2020, вип. 5(38).С.284-291.

18. Марина, А., Пеценко, М. Страховий ринок України в умовах війни. *Цифрова економіка та економічна безпека*, 2023. №5 (05), С. 44-51.

19. Міжнародний ринок перестраховання в контексті розвитку ринку страхових послуг в Україні. URL: <https://forinsurer.com/public/04/03/02/1719>(дата звернення: 15.03.2024).

20. Національний банк України. Стратегія розвитку фінансового сектору

в Україні. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU (дата звернення: 22.02.2024).

21. Огляд небанківського фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 19.03.2024).

22. Огляд страхового ринку України за 2023 рік. *Insurance Top 1* (93) 2024.С. 20-26: URL: <https://forinsurer.com/files/file00735.pdf> (дата звернення: 29.03.2024).

23. Офіційний сайт ПАТ СК «УСГ». URL: <https://www.usg.ua/about/terms-and-conditions/promotions/> (дата звернення: 19.03.2024).

24. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 19.03.2024).

25. Панченко О.І., Савченко Т.В. Проблеми та перспективи розвитку перестраховального ринку в Україні. URL: <https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/18.pdf> (дата звернення: 02.04.2024).

26. Півторак А. С. Розвиток страхових ринків як базис забезпечення резильєнтності систем гарантування соціально-економічної безпеки регіонів. «Modern Economics», 2022. № 34. 82-89.

27. Підсумки діяльності страхових компаній за 2020-2022 роки. URL: <https://forinsurer.com> (дата звернення: 14.03.2024).

28. Показники діяльності страхових компаній. Наглядова статистика. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>. (дата звернення: 10.04.2024).

29. Попович, Д., Гладкий, С., Працьовитий, Т. Тенденції розвитку страхового ринку України на сучасному етапі. *Молодий вчений*, 2019. №11 (75), 596-602.

30. Попович, Д., Біда, М., Закорко, К. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*, 2023 (115), 110-114.

31. Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Кондратенко Ю.С. Розвиток інтернет-страхування у нових умовах. *Науковий погляд: економіка та управління*. № 2

(72) / 2021.С.102-108

32. Рейтинг страхових компаній України.
URL:<https://forinsurer.com/ratings/nonlife> (дата звернення: 29.03.2024).

33. Рудь І.Ю., Тарасенко В.О. Ринок перестраховання в Україні: сучасний стан та перспективи. *Приазовський економічний вісник*. Класичний приватний університет. Випуск 3(20), 2020.С.225-228

34. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=7 (дата звернення: 12.02.2024).

35. Страховий ринок України. Підсумки 2022 воєнного року. URL: <https://forinsurer.com/news/23/04/03/42517>(дата звернення: 19.03.2024).

36. Страховий ринок України за 9 місяців 2023 року.
URL:<https://forinsurer.com/files/file00748.pdf> (дата звернення: 19.03.2024).

37. Татаріна Т. В. Функціонування вітчизняного ринку перестраховання в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*, 2022, 12 (30).
URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/3259/3274>(дата звернення: 01.03.2024).

38. Третяк К. В. Ринок перестраховання в Україні: формування та перспективи розвитку : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». К. В. Третяк. К., 2016. 251 с.

39. Фисун І. В. Ярова Г. М. Перестраховання як ознака забезпечення фінансової стійкості страховиків. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2017. Вип. 7(1). С. 150-154.

40. Фисун В. І., Ярова Г. М. Страховання. навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 232 с.

41. Шірінян Л. В., Шашенко О., Шірінян А. Економіко-правовий аналіз розміщення страхових резервів страхових компаній і перестраховання у нерезидентів . *Бізнес-Інформ*. 2019. №7. С. 250-260.

42. Шкурко В. Сектор перестраховання у фінансовій системі. *scientia ructuosa*,2022, 143(3), С. 93–102.

43. Nikolaieva A. The insurance services market in Ukraine: problems and determinants of development in the conditions of digitization of the economy. *Економічний форум* 2/2023. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/406/395 (дата звернення: 11.03.2024).

44. Trends In The Development Of The Ukrainian Insurance Market. URL: <http://tr.knute.edu.ua>(дата звернення: 02.04.2024).

45. Global Reinsurance Market Report: Reinsurers' Capital & Profitability. URL:<https://beinsure.com/reinsurance-market-capital-profitability/>(дата звернення: 15.03.2024).

АНОТАЦІЯ

Снісаренко М.І. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку перестраховання в Україні. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

В кваліфікаційній роботі досліджено теоретичну суть, види та форми перестраховання, роль та необхідність розвитку ринку перестраховання в сучасних умовах. Проаналізовано динаміку стану та структури основних показників розвитку ринку перестраховання та досліджено діяльність ПАТ СК «УСГ» на ринку перестраховання, розкрито світовий досвід розвитку перестраховання та окреслено основні проблеми та перспективи розвитку вітчизняного ринку перестраховання в сучасних умовах.

Ключові слова: перестраховання, ринок перестраховання, страховий ринок, страхова компанія, вхідне перестраховання, вихідне перестраховання.

ABSTRACT

Snisarenko M. Current state and prospects of the reinsurance market in Ukraine. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

In the qualification work examines the theoretical essence, types and forms of reinsurance, the role and necessity of developing the reinsurance market in modern conditions. The dynamics of the state and structure of the main indicators of the reinsurance market development is analysed, the activity of IC "USG" in the reinsurance market is studied, the world experience of reinsurance development is revealed and the main problems and prospects of development of the domestic reinsurance market in modern conditions are outlined.

Keywords: reinsurance, reinsurance market, insurance market, insurance company, inward reinsurance, outward reinsurance.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ М.І.Снісаренко